

OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

*Samtale med den nye erkebiskopen
av Canterbury, s. 1*
Bønn – et levevis

George Wilson s.j., s. 4
«Dissens» eller dialog?

Nytt Vatikanskriu, s. 8
Om katolikker og politikk

Ny tid krever nye tilpasninger, s. 9
Om kvinners klosterliv

Kurs for utenlandske prester og søstre, s. 13
Ny katolsk vri i Sverige

Brian McNeil c.r.v. om aktuell bok, s. 15
Hva er et mirakel?

En etterlysning, s. 17
Hva med Josef?

KRIG, FRED OG FASTE

«Fred for Irak og i Irak er fremdeles mulig,» mente pavens spesialutsending, den 80-årige kardinal Etchegaray, etter sitt møte med Saddam Hussein den 16. februar. Vi er inne i en «pustepause» hvor «selv det minste skritt kan være et stort sprang forover», mente den garvede diplomaten. Idet St. Olav går i trykken, har den slø morderen som styrer Irak bare en håndfull dager igjen på å etterkomme våpeninspektørenes krav om å ødelegge Iraks litt for langtreckende raketter. Pustepausen svinner.

Ikke krig, men dialog og diplomati har vært stikkordene for Vatikanets mange initiativer i Irak-konflikten. Det er også kvintessensen i en uttalelse, referert annetsteds i bladet, fra Oslo Katolske Bispedømme, Kommisjonen for rettferdighet og fred, Norges Unge Katolikker og Caritas Norge. «En krig mot Irak vil ikke være en 'rettferdig krig', men (-) vil føre til økt terrorfare, ytterligere destabilisering i regionen og svekkelse av det internasjonale samfunnet. En krig mot Irak må unngås. De eneste verdige midlene for å løse motsetningene som råder er folkerett og diplomati,» fastslår uttalelsen.

Mange katolske røster, offisielle og uoffisielle, sier det samme. Men ikke alle. Spanias konservative forsvarsminister, katolikken og Opus Dei-medlemmet Federico Trillo-Figueroa Martinez-Conde, sa nylig til avisen *El Pais* at han ikke føler seg forpliktet av pavens og de spanske biskopenes holdning i Irak-spørsmålet. Og både pavebiografen George Weigel og teolog og statsviter Michael Novak, profilerte skikkelser på USAs katolske høyreside, mener et våpenmakt mot Irak er innenfor kategorien «rettferdig krig». Det president Bush kaller «forkjøpskrig», er i realiteten selvforsvar, sa Novak i Roma nylig. Han var invitert av USAs Vatikan-ambassadør for, om mulig, å påvirke pavens mer pasifistiske linje. Vanligvis kommer kritikk av paven fra progressivt katolsk hold, denne gangen altså fra de ellers svært pavetro.

Når dette leses, er fastetiden begynt. I årets fastebrev advarer pave Johannes Paul IIs mot «selvopptatthetens fristelse» i en verden hvor vi «bombarderes med budskap som forherliger døgnfluene og nytelsen» og skygger for det vesentlige. Jakten på profit «for enhver pris» og manglende omsorg for «det felles beste» har ført til at enorme ressurser er i hendene på et lite fåtall, mens resten av menneskeheten lider under fattigdom og mangler,» skriver paven. Slik kan det ikke fortsette: Målet må være «bedring av alles levekår – bare slik kan vi bygge en internasjonal orden preget av den rettferd og solidaritet som er vårt felles håp.»

Bot og bedring hører fastetiden til. Tyngende, tenker mange. Nei, insisterer munken Bernardin Schellenberger i den ferske boken *Guds lek – og vår egen* (Genesis 2003): «Bot innstiller seg på framtiden. Den, derimot, som opplever boten som sjelens hjemkomst til en ubehagelig og fortrenget fortid, hengir seg bare til selvanklage, sønderknuselse og 'sekk og aske'. Men forstår jeg bot som en omvendelse til framtiden, da er jeg i den med glede, selvtillit og kjærlighet.»

En omvendelse til en bedre fremtid for oss alle, var det det som dypest sett beveget de mange demonstrantene rundt om i verden den 15. februar? Tvilsomt, men om så var, ville det vært ekstra løfterikt: Demonstrasjon ikke bare *mot* president Bushs politikk, men *for* det å bygge fred. Ikke bare i Irak, men generelt. Ekte fred tuftet på høyst påkrevet rettferd og solidaritet. For, som Ukrainas kardinal Lubomyr Husar fastslo nylig: «Svært lite er blitt gjort for å fremme rettferdigheten ... Og vi får ikke en fredelig verden bare ved å slippe bomber. Verden trenger legedom, den må kureres»

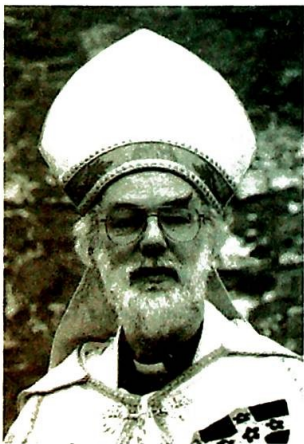
Fortvilelsen har lenge sittet rett utenfor døren, om den ikke allerede har sneket seg inn i hjertet. Ikke gi den rom! For, og vi siterer igjen, men denne gang verken pave eller munk, men *Financial Times*. «Fortvilelse er en synd. Verden kan, nok en gang, bli bedre. Det er vår plikt å se til at den blir det.» Riktignok var det verdensøkonomisk bedring avisen siktet til, men ordene er nyttige også i fastetidens mer beskjedne og personlige perspektiv.

bønn – et levevis

FRA EN SAMTALE MED DEN NYE ERKEBISKOPEN AV CANTERBURY

Da det sist sommer ble kjent at Rowan Williams, erkebiskop av Wales, var utnevnt til ny erkebiskop av Canterbury og leder for verdens 70 millioner anglikanere, fokuserte media – også våre hjemlige, i den grad saken interesserte – på Williams' meninger. Var ikke hans meninger litt uflidde og uortodokse, i tråd med Williams' uanglikanske skjeggpryd? Men å begynne med meningene, er å begynne i feil ende, påpekte pater Brian McNeil, tidligere prest i Norge, nå sogneprest i Munchen, i et innlegg i Vårt Land, for «Rowan Williams er først og fremst en bønnens mann», som øser av rike kilder.

Journalisten Roland Ashby begynte altså i riktig ende da han i fjor sommer intervjuet Williams for bladet «Melbourne Anglican». Hva er bønn eller snarere, hva er din erfaring med bønn? var Ashbys innledende spørsmål. Vi har forkortet The Tablets gjengivelse av den inspirerende samtalen.

*Den nye erkebiskopen av
Canterbury,
Rowan Williams.*

Et av de store «gjennombrudd», svarer Williams på Ashbys spørsmål, var da han som tenåring for første gang var med på en ortodoks gudstjeneste: Følelsen av å stå overfor noe «jeg ikke hadde ressurser til å absorbere». Det var «første gang jeg følte at jeg var kommet ut på dypet», men nettopp det er noe grunnleggende for det som foregår i

bønnen i den forstand at «du kan ikke begrense eller demme opp for det som gis i bønningen». En bok han kom over mot slutten av skoletiden, skrevet av Christopher Butler, daværende abbed ved benediktinerklosteret Downside, hjalp ham videre. «En enkel bok som jeg nylig leste om igjen, og som for meg gir det grunnleggende,» sier Williams, «at bønn har med hensikt, med intensjon å gjøre, med det å gjøre seg rede til og åpen for å motta noe, og at bønningen kan fortsette også når du selv ikke er deg den bevisst.»

Måten han selv søker å integrere bønn og meditasjon i et velfylt dagligliv, er, sier Williams, «ikke spesielt imponerende». Med barn i skolealder blir morgenen lett hektisk, men han prøver å få til en halvtime hver morgen med Jesusbønnen: «Jesus Kristus, Guds sønn, vær meg arme synder nådig». En bønnesnor, av den sorten de ortodokse munkene har,

er til god hjelp: Man sier bønnen én gang for hver av de hundre knutene på snoren og kan stoppe opp underveis som man vil. «Den stadige gjentagelsen av Jesus-bønnen får sinn og puls til å roe seg, og du blir mer nærværende her og nå – mer forankret i tiden.»

Om han underveis kan «merke» den Hellige Ånds nærvær? undrer journalisten. Vanskelig å si noe om, svarer Williams. Kanskje kan man ikke si annet enn at «man er klar over et nærvær», at man på en måte «blir sett». Og at man «samler seg». Våre tanker og fantasier har det med å fare rundt i alle retninger, men gjennom bønnen får vi et grep på alle disse «tentaklene som snor og vrir på seg for å gripe verden»: «Vi blir det vi er og bare sitter der som skapninger i Guds hånd».

Fra Johannes av Korset til erkebiskop Ramsey

En av dem som har vært til stor inspirasjon i Williams' liv – og som teologen og forfatteren Williams (han har skrevet en rekke bøker; fjorårets var en Maria-bok, «Ponder These Things: Praying with Icons of the Virgin») har beskjeftiget seg inngående med – er den hellige Johannes av Korset. Johannes gikk i dybden med dette at bønn er mer enn følelse. Dermed ikke sagt at «bønn kun har med vilje og øvelse å gjøre, og ikke med følelser». Det Johannes peker på er, sier Williams, at «bønn er et levevis, en livsholdning. Det er å la vår identitet synke ned i noe som er dypere, noe som 'virker' enten du er deg bevisst at du ber eller ikke. Det betyr ikke at det du føler er uviktig, men følelsen sier deg ikke alt du trenger å vite om bønn. Du kan føle at alt er elendig, og likevel kan Gud være aktiv. Eller du kan rett og slett føle ingenting, og likevel kan Gud være svært så aktiv. Eller du kan ha en helt storartet følelse uten at den nødvendigvis har noe med Gud å gjøre.»

Litt avstand og realisme i forhold til følelsene samt evne til å skille mellom det Gud gjør, og det du føler, er, ifølge Williams, «det grunnleggende hos Johannes av Korset. Han hjalp meg til å se en mening med mitt eget liv, også i en periode – tidlig i studietiden og før jeg ble prest – da jeg ikke var meg særlig bevisst at Gud foretok seg noe som helst, og hvor jeg opplevde mye tvil og mørke i livet, men likevel ikke kunne slutte å tro eller håpe på et eller annet.

Johannes av Korset var alltid til hjelp, «uansett når jeg grep fatt i ham», sier Williams, som også trekker frem to moderne Johannes-tolkere.

Den ene er John Chapman, en annen Downside-abbet: «Hans åndelige brev var nok den boken som hadde størst innflytelse på meg da jeg var i tyveårene. To aksiomer gjennomsyrrer alt han skrev: 'Be slik som du kan, og ikke slik du ikke kan' og 'jo mindre du ber, jo verre blir det'.» Den andre er den engelske karmelitten Ruth Borrow, hennes små bøker om karmelittenes bønnetradisjon «slo meg like sterkt som Chapmans bøker», men også hennes selvbiografi og den ærlige fremstilling av hennes egen tornete, åndelige vei. «Via Johannes av Korset hadde hun oppdaget en måte å overleve på som var sannferdig i forhold til det hun selv hadde opplevet».

En annen stor inspirator Williams nevner er Michael Ramsey, tidligere erkebiskop av Canterbury.

«Hans teologi var visjonens teologi, fryden og gledens teologi.» Svært ofte nærmer vi oss teologien som om den skulle være noe dystert eller pliktbefengt, eller vi gjør det hele til en øvelse i problemløsning. Det sentrale hos Ramsey er at «teologi først og fremst har med takknemlighet å gjøre, at vi er blitt overveldet med en gave som vi søker å forstå og absorbere og reflektere over så fullt og helt vi bare kan, men at vi ikke makter å gjøre rett og skjell for den. Den blandingen av overstrømmende glede og den stillhet gleden leder til, grep meg og har beholdt grepet.»

Viktig ikke å miste en slik grunnleggende enkelhet av syne, den som for eksempel skinner frem når vi lar en kjær salme ljome i kirken. Slik enkelhet er god medisin for dem iblant oss som har en tendens til å være over-subtile eller til å overkomplisere. I det perspektiv, sier Williams, har den økende kontakten han de siste ti år har hatt med den karismatiske bevegelse, vært et «frigjørende» Åndens tegn, visse reservasjoner til tross.

Kulturkrise?

Er vårt vestlige samfunn i krise? spør journalisten. Og siterer erkebiskopens egne ord i et intervju i Sunday Times om «et samfunn nedsunket i dyp og farlig kjedsomhet... og med kjedsomheten følger kynismen».

«Verdens og min nestes «slektskap» med Gud ... krever at jeg nærmer meg dem med en særlig respekt og ydmykhet.»

Jo, vår kultur er på mange måter i krise, svarer Williams. I de siste årtiene synes pengene og egoismen å ha rykket mer og mer i sentrum, mens sansen for det egentlige, for hverandre som medmennesker og for så enkle, men grunnleggende ting som gode omgangsformer og vanlig folkeskikk synes å svinne. Spørsmålet om Gud kommer selvsagt også inn i bildet: For hvis utgangspunktet er at verdens og min nestes «slektskap» med Gud er gitt før enhver relasjon mellom dem og meg, krever det at jeg nærmer meg dem med en særlig respekt og ydmykhet. «Jeg beveger meg på en måte inn på annenmanns grunn. Eller sagt på en annen måte: Både verden og menneskene er mer enn min tanke og vilje kan fatte – mysteriet hefter ved dem begge,» sier Williams.

Dagens kulturelle og politiske klima «oppmuntrer til» nedvurdering av humaniteten, særlig i forhold til «de politiske utkantstrøk»: Med et skuldertrekk konstaterer man «at Afrika er det bare å avskrive, i hvert fall for de første femti år», eller man avfeier andre kategorier, som asylsøkere eller langtidsarbeidsledig, med at nei, dette problemet greier vi ikke å hankses med.

«Vi lar ikke den annens menneskelige virkelighet og menneskeverd virkelig gå inn på oss.» Ikke så å forstå at kristen tro eller teologi alltid har rede svar på hvordan man rent praktisk skal gå løs på slike saker. Men kristen tro og teologi innebærer et absolutt nei til å

«Alt som gjør oss mindre i stand til å sette spørsmålstegn ved egen adferd, er dypt foruroligende i dagens verden.»

ignorere denne menneskeligheten og menneskeverdet. «Vi har ganske enkelt ikke lov til det.»

Mennesket – aldri bare middel

Intet menneske og ingen menneskelig organisme må behandles kun som et «middel». Det gjelder også for det menneskelige embryo, understreker Williams, som, etter grundig overveielse, sier nei til bruk-og-kast-forskning på embryoer, en forskning der mange håper på stor gevinst i forhold til ødeleggende sykdommer som Parkinsons og Alzheimer. «Jeg har selv sett en av sine foreldre gli inn i demens, men sier

likevel nei til slik forskning.» Nærkontakt over tid med mennesker med store handikap, har også hatt betydning for hans standpunkt. «Det er vanskelig for oss 'på utsiden' å dømme om andres livskvalitet, og jeg tror vårt organiske liv alltid vil være utsatt. Jeg er redd for at våre bestrebelser også har et element av følgende tankegang i seg: 'Jeg vil ikke ta innover meg det som har med syke og funksjonshemmede å gjøre, jeg ønsker ikke å måtte se dem', fordi de minner meg om min egen svakhet, mitt eget skjøre liv.»

Erfaringene til dem som bor og arbeider i L'Arche-fellesskap, bekrefter noe viktig, sier Williams: Man lærer av å leve nær innpå mennesker med alvorlige handikap, lærer noe om det menneskelige som man ellers ikke ville lært. Det liv disse handikappede lever, kan romme dyp velsignelse, og våre raske «utenfra-antagelser» om deres livskvalitet, er ikke spesielt nyttige. «Jeg registrerer min egen uro her, samt min overbevisning om det uforutsigbare i egen livskvalitet. Og en ting til: Når alt kommer til alt, kan også livskvaliteten hos mange som fysisk sett er i toppform, så avgjort ha sine mangler og skavanker.»

Et siste tema: den internasjonale terror og kampen mot den (intervjuet er, som nevnt, fra i fjor sommer). Det er «et verdig anliggende» å søke å holde terrorismen i sjakk, sier Williams, men bak og under det hele ligger spørsmålet om hvordan man kan skape forhold som gjør terrorisme mindre sannsynlig. «De anglikanske biskopene taler i den forbindelse om å 'wage reconciliation' (i motsetning til å 'wage war', føre krig), altså 'føre forsoning' – et uttrykk vel verd å holde på. Og det å satse på forsoning, er langt fra noen bløtaktig vei ut av det hele, slik enkelte mener. Forsoning krever nemlig selvransakelse,» påpeker Williams. Og selvransakelse har til dels vært mangelvare i Vesten etter terrorhandlingene den 11. september. Ondskapen i disse handlingene var av en slik art at den nærmest «frikjente» oss i vesten. Her trengtes ingen selvransakelse, for innrømmet man ikke da indirekte ondskapen en viss rett? En slik tankegang er farlig, sier Williams avslutningsvis: «Alt som gjør oss mindre i stand til å sette spørsmålstegn ved egen adferd, er dypt foruroligende i dagens verden.»

«dissens» eller dialog?

AV GEORGE WILSON S.J.

Kirkens lange læretradisjon bygger på en velkjent modell: Læreren som underviser skolebarna, en undervisningsmodell som var hensiktsmessig i den lange perioden da de geistlige var så å si de eneste med formell utdannelse, mens resten av de troende stort sett var analfabeter. «Men denne enkle modellen holder ikke lenger,» skriver jesuittpater George Wilson i denne artikkelen. «Klassen» har endret seg: «Kirkens lærere befinner seg i et klasserom hvor elevene er mer velutdannet enn noen gang tidligere i historien». Det krever «en annen pedagogikk som tar hensyn til at man står overfor medmennesker som har en aktiv, skapende rolle i prosessen. Voksne mennesker 'dissenterer ikke', de diskuterer, overveier og samtaler,» skriver Wilson.

I juni 1998 ble det apostoliske skriv *Ad tuendam fidem* offentliggjort. Skrivet var nok et klart forsøk fra Romas side på å demme opp for hva man på det hold kaller 'dissens'. Det minnet verdens katolikker om at de er pålagt å godta visse læresetninger, som f. eks. at det vigslende presteembedet er forbeholdt menn, og at anglikansk prestevigsel ikke anerkjennes som gyldig

vigsel – læresetninger formulert av kirkens 'ordinære læreembede'.

Hvilke reaksjoner utløste dette brevet, og hva dreide det hele seg egentlig om? I den ene enden av spek-

teret finner vi dem som mente at her hadde de legitime autoriteter markert de nødvendige grenser for teologisk pluralisme; i den andre enden klaget man høylydt over nok et klønete kontrolltiltak, for ikke å si direkte urettferdighet. Reaksjonsspekteret er imidlertid ikke det viktigste! Langt viktigere er det underliggende spørsmål: Hva dreide det seg egentlig om?

'Undervisningens art'

Den romerske biskop og kirkens øvrige biskoper (og, i mindre grad, dens prester) innehar med rette det ære- og ansvarsfulle oppdrag å være lærere for det kirkelige fellesskap. De utgjør kirkens *magisterium*, dens 'læreembede'; de er dens *magistri*, dens lærere – en kjensgjerning som ikke setter sluttstrek for all diskusjon. For selv om vi anerkjenner deres rolle som

George B. Wilson s.j. er spesialist i kirkelære og konsulent i kirkelige organisasjonsspørsmål. Artikkelen er hentet fra de amerikanske jesuittenes tidsskrift «America».

ST. OLAV HEFTE 3, 2003

lærere, gjenstår spørsmålet om hva vi legger i selve det å lære/undervise, og hvilke modeller vi opererer med i den forbindelse.

Kirkens lange læretradisjon bygger på en velkjent modell: Læreren som underviser skolebarna. Det grunnleggende i all oppdragelse er å formidle informasjon og gi enkle regler, som gir barna den sikkerhet enkle ja-nei-grenser innebærer. Og denne undervisningsmodellen var sikkert hensiktsmessig i den lange perioden da de geistlige var så å si de eneste med formell utdannelse, mens resten av de troende stort sett var analfabeter.

Men hva skjer hvis man holder fast ved en undervisningsmodell tilpasset barnestadiet også lenge etter at de små er vokst ut av barneskoene og, i tråd med sin gudgitte impuls, har begynt å stille spørsmål og tenke selv? Enhver foresatt kan bekrefte at like klokt som det er å sette grenser for barn, like uklokt er det å foreskrive unge voksne hvilke svar som forventes av dem, enn si sette grenser for hva de får lov til å spørre om. Det vil bare øke avstanden mellom 'magistrene' og dem de med rette mener seg kalte til å undervise. Her kreves en annen pedagogikk som tar hensyn til at man står overfor medmennesker som har en aktiv, skapende rolle i hele prosessen.

Voksne mennesker 'dissenterer ikke', de diskuterer, overveier og samtaler. Og argumenterer. Noen ganger blir de enige og kommer frem til en felles stillingtaken, et felles ståsted; andre ganger gjør de ikke det. Ifølge Det nye testamentet ser det ut til at Paulus og Barnabas aldri kom til enighet på visse punkter, men løste flokken ved å arbeide på hver sin teig i vingården.

På det voksne plan, enten uenigheten gjelder molekylærbiologi eller troens uttryksmåter, er det aldri slik at den ene av de to parter kun er mottaker: De er voksne personer, 'subjekter' skapt av Gud; de har krav på respekt for den kunnskap de stiller med, og for den frihet og det ansvar de har i forhold til sine valg.

Dissens derimot forutsetter apriori en definitiv posisjon/stilling. Svaret på spørsmålet er allerede gitt, og saken er avgjort – men nettopp *det* kan være det som ikke overbeviser den voks-

ne diskusjonsdeltaker.

Ordet dissens får i kirkelig sammenheng lett en biklang av moralsk tilkortkommen eller svikt. De som 'dissenterer' ses ikke bare som uenige med det ortodokse standpunkt og objektivt sett 'feiltakende'; de anses som moralsk befengt med et slags virus man enten må se å få under kontroll, eller rett og slett utrydde så ikke andre blir smittet.

Dagens kirkelige 'magistre' befinner seg i et klasserom hvor elevene er mer velutdannet enn noensinne tidligere i historien. Og det gjelder ikke bare det rent akademiske. Også mennesker med relativt liten utdannelse er fullt ut i stand til å delta i intelligent samtale om økonomi, psykologi og politikk – de har nemlig personlig erfaring om disse tingene, som er en del av deres erfaringsverden og virkelighet. Så også med religiøse realiteter. Det sies at krig er for alvorlige saker til å overlates til generalene: Er ikke troen på sin side for alvorlig til å overlates til 'magistrene'? Selv uskolerte legfolk værer den teologiske tåkelegging i mang en kirkelig sammenheng, og teologisk 'uutdannede' legfolk er fullt ut i stand til å yte slående og ganske så raffinert kritikk av prekeners som smaker umiskjennelig av utenat lært oppskrift og lærebok.

'Klassen' har endret seg

Den enkle utdanningsmodellen 'foreldre-barn' holder ikke i dagens internett-samfunn med 'instant' global kommunikasjon. Enten vi liker det eller ikke: Vi befinner oss i det globale samtalerom, enten vi er tilkoblet 'netter' eller (ennå) ikke. «Vi» inkluderer også de troende, og samtalen vil fortsette uansett hvilke kontrolltiltak som settes inn.

Man kan selvsagt, som kong Knut den mektige, søke å temme tidevannet ved å by det å adlyde. Han lyktes, som kjent, heller dårlig. Det vil også de foresatte gjøre som søker å undertrykke 'dissens' mellom voksne barn. Forbud vil bare føre til at de melder seg ut, både av diskusjonen og av fellesskapet.

Vern mot 'uopplyst eller feilopplyst samvittighet'

Tradisjonelt har motivasjonen hos kirkens *magistre* til å innta en foreldrerolle i forhold til de troende, vært diktert av et ærlig ønske om å redde dem fra heresi eller andre synder, som skyldes en mangelfullt informert samvittighet, personlige fordommer eller ren og skjær

Voksne mennesker 'dissenterer ikke', de diskuterer, overveier og samtaler. Og argumenterer.

egoisme. Dengang jeg selv gikk i prestelære, var det å «beskytte sjelene» et sterkt argument for det urokkelige i kirkens rettroende lære. Premisset var at Gud ganske enkelt ikke tillot at ærlige troendes samvittighet ble villedet av falsk lære. Konklusjonen var at kirkens 'magistre', dens lærere, alltid er pålitelige veivisere for det lydige legfolk.

Et ærlig blikk på vår felles historie viser at selve premisset var feilaktig. Gud tillot faktisk slik villedning. Opp gjennom kirkens historie har store skarer av troende legfolk som oppriktig og lydig lot sin samvittighet forme i overensstemmelse med magistrenes lære og handlet deretter, begått objektivt sett syndige saker. Slaveholdets skammelige historie her i USA er et nærliggende eksempel. Gode mennesker opplevde at deres ledere gikk moralsk god for institusjonert slaveri, og til og med brukte Bibelen til å underbygge sitt standpunkt: Hadde ikke selveste apostelen Paulus pålagt slavene å adlyde sine herrer? Lydighet gjorde gode kristne til medskyldige i grusom urettferdighet.

Språk?

Teologien omkring *magisteriet*, læreembedet, fokuserer gjerne (og høyst legitimt) på spørsmål som hva slags autoritet det er tale om i dette eller hint utsagn, hvor bindende det er, hvilket svar det avkrever de troende og lignende. Det hele – også evt. tanker om menneskelig svakhet og moralsk svikt – sentreres utelukkende om mottakeren av de læremessige uttalelser, aldri om dem som utsteder dem. Man får det inntrykk at den guddommelige gunst som hviler over fellesskapet – om den i det hele tatt bringes på bane – er lokalisert ene og alene hos 'magistrene'. Den sentrale kirkelige erkjennelse at både synd og nåde er på ferde og virker innen *hele* kirkens fellesskap som "communio", fellesskap, forsvinner.

I mine første semestre som teologistudent opplevde jeg at argumentene *for* et eller annet kirkelig standpunkt gjerne var at noe som i århundrer hadde vært «lære» overalt i kirken, ganske enkelt måtte være riktig. Argumentet har selvsagt mye for seg, men ved nærmere ettertanke tør man likevel spørre om det bør godtas så helt kritikkløst. Det er nemlig fullt ut mulig at grunnen til at et læreutsagn opprettholdes, kan være lærernes intellektuelle dovenskap eller deres manglende mot til å gå løs på mangelfulle formuleringer. Eller frykt for den

omvendelse som eventuelt må til om man virkelig tar for seg den overforenkling av livet som formuleringen måtte innebære. Evangeliets kall er krevende, og vi glemmer dessverre lett at det, i tillegg til kjødets synder, også finnes intellektuelle synder og åndens skavanker og feil. De store åndelige ledere – fra Jesus og frem til i dag – har alltid fremholdt at de sistnevnte synder er de mest fatale.

I Johannes-evangeliet minner Jesus oss om at «det står jo skrevet hos profeten: 'De skal alle ha Gud til lærer'» (Joh 6,45). En side av sannheten er at hver enkelt av oss, fra den ringeste til den mest opphøyede, og vi alle som ett og samme folk, er skjemmet, 'deformert', av intellektuell stolthet og arroganse, forfengelig og selviskhet. Evangeliene i sin helhet utfordrer vår blindhet og døvhets overfor det forferdende budskap om liv-gjennom-død. Men sannheten er også at hver og en av oss, fra den ringeste til den mest opphøyede, og vi alle som fellesskap, blir undervist av den Ånd vi mottok i dåpen, og som ble styrket i oss ved fermingen. Vi er alle kalt til å være *magistri*, på betingelse av at vi kun er det i den grad vi også er *discipuli*, læresvenner. I 'læreprosessen' blant kristne er det ingen som kun er mottaker, og ingen som kun er formidlende instans.

Sikkerhetens besnærende tiltrekningskraft

En siste faktor som gir ytterligere innsikt i det innledende spørsmål: Hva er det egentlig som foregår her? Den har med kirkens svakhet for 'sikkerhetens avgud' å gjøre.

Opplysningstiden stilte kirken overfor en dramatisk utfordring: Hvordan skulle den forholde seg til og svare på en mentalitet som syntes å undergrave selve fundamentet for kristentroen?

I stedet for å konsentrere seg om den primære og positive oppgave å forkynde evangeliet, konsentrerte kirken seg i stedet om å avverge det den oppfattet som et angrep utenfra: Den gjorde motstand mot svarene, men antok samtidig motstanderens mentale holdninger. En av disse holdninger var overbevisningen om at livet i bunn og grunn lar seg dechiffere, at sikre svar er mulige – om vi bare

Ordet dissens får i kirkelig sammenheng lett en klang av moralsk tilkortkommen eller svikt.

legger oss i selen. Et biprodukt av denne holdningen er fremhevingen av dissens, med den ledsagende undertekst at svar både er definitive og overbevisende og følgelig sikre og hinsides all tvil.

Jesu vanligste reaksjon på de spørsmål uforstående og veilednings-søkende tilhengere stilte ham, var ikke å gi direkte svar, men stille et bedre spørsmål.

Institusjoner har, forståelig nok, problemer med det tve- og flertydige. Blir flertydigheten for stor, settes det spørsmålsteget ved selve grunnlaget for dens identitet: Medlemskapsbåndene blir så slappe at det ikke fremgår klart hva institusjonen representerer/står for, eller hvorfor man i det hele tatt fortsatt bør være den hengiven.

Dessverre har trangen til institusjonell klarhet og sikkerhet lett for å bli omdannet til en slags skyttergravsmentalitet, en forsvarsposisjon så sterkt fokusert på de standpunkter institusjonens ledere går inn for, at mindre gagnlige former for oppførsel begynner å komme til syne. Argumenter til støtte for de institusjonelle ståsteder og posisjoner tillegges en vekt som overgår det som egentlig ligger i dem, mens argumenter og beviser som går imot de vedtatte sannheter, ikke gis den upartiske vurdering de fortjener. De blir enten tilslørt eller nedvurdert eller direkte avvist. Eller enda verre: Institusjonen kan, ut fra sin skråsikkerhet, komme til å bruke det lite vakre trekk å angripe den som fremfører argumentene i stedet for å vurdere vedkommendes argumenter etter fortjeneste – en fristelse 'dissenteren' selvsagt også kan falle for.

Historien er full av brudd og skismaer som er oppstått nettopp på grunn av slike overdrevne krav på 'å ha rett'. De forekommer i alle offentlige institusjoner, så hvorfor skulle kirken – menneskelig og syndig som den er – være immun? Intellektuell synd kan, når alt kommer til alt, være både av samfunnsmessig og sosial og individuell art.

For en slik mentalitet er troens noe uklare speil ikke nok: Kun det klare bildet er tilstrekkelig – selv om det bare er en illusjon. Faren er at vi alle, fra den mest ydmyke til den høyest plasserte, lett vil erklære som sikre de svar vi selv

har på spørsmål som er så kompliserte at det som trengs er beskjedne og ydmyke håndreknninger med rimelig, rådgivende visdom. Den visdom som er en frukt av Ånden, og som er den eneste form for veiledning som passer til det mysterium et liv i troen er.

Hvor går veien?

Når saken gjelder felles spiritualitet snarere enn institusjonell renhet – og det er tydeligvis dagens situasjon – er det best å vende seg til ham som i ord og gjerning tonet ned sin egen rolle som lærer, og derved ble salvet til øverste læremester: Jesus selv. Slik evangeliene fremstiller det, later det til at hans vanligste reaksjon på de spørsmål uforstående og veilednings-søkende tilhengere stilte ham, ikke var å gi direkte svar, men stille et bedre spørsmål. Han spurte dem hvem folk, som de selv kjente, trodde han var, og da de svarte, kom han med det langt mer krevende personlig spørsmål: Greit, men hvem sier dere jeg er? En annen gang, da de var usikre på hvordan man bør forholde seg til en undertrykkende herskers skatteoppkrevende, sa han rett ut at det var opp til dem å finne ut hvordan de skulle veie Ceasars krav opp mot Guds krav. Den undervisningsmetode han stort sett benyttet, var lignelser – lignelser som stilte dem ansikt til ansikt med eget personlig ansvar for å finne ut hvordan lignelsen kunne kaste lys over deres egne valg.

I tillegg til Jesu veiledning viser evangeliene oss hvordan han taklet sine følgesvenners trang til å sikre at 'gruppens' grenser var klare og entydige. Johannes forteller at de hadde lagt merke til en som drev ut djevlene i Jesu navn. Tydeligvis

en svært foruroligende opplevelse for følgesvenner som var sikre på at de til fulle kjente sin lærers sinn og tanke. Derfor, forklarer Johannes, «prøvde vi å hindre ham i det, siden han ikke fulgte deg *sammen med oss*» (min uthevelse). Jesu svar flytter spørsmålet fra de kriterier som ligger implisitt i Johannes' vurdering av hvem som er innenfor og hvem som er utenfor 'gruppen', over til et dypere plan: «Det skal dere ikke gjøre. For den som ikke er mot dere, er med dere» (Luk 9,50). Markus gjør svaret enda mer kirkelig poengtert: «Den som ikke er mot oss, er md oss» (Mark 9,40). I en av sine lignelser advarer Jesus til og med mot det å luke bort ugresset for tidlig: Det kan sette hele den rike avlingen på spill.

I Apostlenes gjerninger beskriver Lukas, med tydelig godkjennelse, et lignende råd fra Gamaliel. Da medlemmene av Sanhedrin hisset seg opp over Peters og apostlenes synspunkter

og holdninger og var rede til å ta livet av dem, minnet fariseeren Gamaliel dem om alle de andre opprør som etterhvert var falt i fisk, til tross for stor oppslutning og suksess til å begynne med. Og så gir han dem følgende råd: «Befatt dere ikke md disse menneskene, men la dem gå. For dersom det er menneskeverk, dette de har fore, da går det til grunne, men er det av Gud, vil dere ikke kunne ødelegge det. Og vokt dere, så det ikke blir Gud dere en dag finner dere i strid med» (Ap.gj. 5,38-39).

Vi ferdes her på jorden i troen, ikke i «beskuelsen», ferdes som enkeltindivider og som et folk på vandring, syndig, men samtidig velsignet. En dag skal vi skue helheten. Men her og nå, gjør vi – *magistri* og resten av oss i lik mon – klokt i å minnes pave Johannes XXIIIs vise råd: «Se alt; overse en stor del; irettesett litt.»

VATIKANSKRIV OM KATOLIKKER OG POLITIKK

«De som er direkte involvert i lovgivning, har en klar forpliktelse til å motarbeide enhver lov som angriper menneskeverdet (...) En velinformert katolsk samvittighet tillater ikke støtte til politiske programmer eller lovverk som strider mot troens eller moralens grunnleggende innhold.» Det fastslår «Læremessig notat om visse spørsmål knyttet til katolikkers deltakelse i det politiske liv» fra Troskongregasjonen, offentliggjort 16. januar, undertegnet av kongregasjonens prefekt, kardinal Ratzinger, og godkjent av paven. Bakgrunnen for notatet, heter det, er at det i visse katolske kretser i enkelte land finnes «betenkelige standpunkter» om forholdet mellom etikk og politikk, d.v.s. at det finnes katolikker som støtter politiske bevegelser eller partier med verdisystemer som på avgjørende punkter avviker fra katolsk sosial- og morallære. Notatet advarer: en «etisk pluralisme som godtar både fornuftens og den

naturrettslige morallovs forfall og oppløsning», kan ikke aksepteres og har intet med «legitim meningsforskjell» å gjøre.

«Selvsagt» skal katolikker delta i det politiske liv, og de har både rett og plikt til å stemme i overesstemmelse med sin samvittighet, «en samvittighet formet av kirkens lære», fastslår notatet. Kirken vil ikke påtvinge samfunnet sin lære om f. eks. abort, eutanasi, kloning og skilsmisse, og den er ikke mot demokrati. Men «å leve og handle i overesstemmelse med sin samvittighet i politiske spørsmål, innebærer ikke at man slavisk godtar standpunkter som er grunnleggende fremmed for politikken.» Alt lovverk må beskytte den grunnleggende retten til liv fra unnfangelse til naturlig død, fastslår notatet. Katolske politikere har et særlig ansvar for å forsvare menneskeverdet og motarbeide lover som strider mot «de moralske prinsipper som er av en slik art at de ikke tillater unntakelser, kompromisser eller needtoning»; det gjel-

der særlig lover som tillater abort og eutanasi. Men: I situasjoner der det er umulig å få fjernet eller få avvist slike lover, «er det tillatt for en valgt representant, hvis grunnleggende motstand mot adgang til abort er vel kjent, å støtte forslag som tar sikte på å begrense skaden ved slike lover og derved bidra til å minske de negative konsekvenser for opinionen og moralen».

Andre særlige forpliktelser omfatter: «plikten til å respektere og fremme det menneskelige embryos rettigheter», beskytte familien «mot moderne skilsmisselovgivning», motarbeide forsøk på å likestille samboerskap og partnerskap mellom mennesker av samme kjønn med ekteskapet, og forsvare foreldres rettigheter når det gjelder barnas utdanning. Dertil: bekjempe «moderne former for slaveri» som rusmisbruk og prostitusjon, fremme religionsfriheten, arbeide for økonomisk rettferdighet og solidaritet og bidra til å bygge freden.

kvinnerens klosterliv

DEN POSTMODERNE TID KREVER NYE TILPASNINGER
AV BABY JOHANNESSEN

Det sier seg selv at en anmeldelse ikke kan gi et fullgodt bilde av innholdet i et 3-binds verk på ca. 1300 sider, hvor det bugner av friske tanker og historisk innsikt, fremsyn og i blant ganske radikale forslag. I «Religious Life in a New Millenium» kombinerer Sandra M. Schneiders lærd innsikt med overraskende nytenkning; et verk som utvilsomt vil få betydning langt inn i det nye årtusen vi har startet på. Her skal det bare gjøres oppmerksom på at verket foreligger, og hva det dreier seg om.

Sandra M. Schneiders, nonne IHM (Servants of the Immaculate of Mary) og professor i nytestamentlig spiritualitet ved jesuittenes teologiske fakultet i Berkeley, California, har under tittelen *Religious Life in a New Millenium* (Klosterliv i et nytt årtusen) satt seg fore å skrive et omfattende verk om klosterlivet, først og fremst kvinnenes, i en brytningstid for kirken. To bøker av et 3-binds verk foreligger nå.

Første binds tittel er *Finding the Treasure* (å finne skatten), med undertittel: *Locating Catholic Religious Life in a New Ecclesial and Cultural Context* (å plassere det katolske klosterliv i en ny kirkelig og kulturell sammenheng). Annet bind heter *Selling All* (å selge alt) med undertittel: *Commitment, Concecated Celibacy, and Community in Catholic Religious Life* (kall, konsekrent sølibat og fellesskap i katolsk klosterliv). I et bebudet tredje bind vil Schneiders fordype temaer med tilknytning til evangelisk fattigdom og lydighet, for så, i en dypere sammenheng, å behandle alle løfter som ligger til grunn for et liv i oppofrelse.

Ny kirkelig og kulturell sammenheng

Klosterlivet, sier Schneiders, kan ikke leves fullt og helt i dag uten at det får betydning

både for den postkonsiliære kirke og den postmoderne kulturelle sammenheng. Kloster og kongregasjoner er plassert midt i. Samtidig blir klosterlivet i høyeste grad influert av den verden det befinner seg midt i, og som nonnene lever i. Dette innebærer ikke en omveltning av hele klostervesenet, men tilpasning til tiden – en nødvendig modernisering, mener forfatterinnen. Klosterlivets kjerne av evangelisk hengivenhet kommer til å overleve, enten det dreier seg om kontemplative eller mer utadrettede, apostoliske kommuniter. For i klosterlivets kjerne er det Guds ånd som har kontrollen. Samtidig er og må klosterlivet være en prosess.

Dette får Schneiders godt frem ved å gi et historisk overblikk over utviklingen innenfor klosterlivet, først og fremst det katolske. Men hun viser også til klosterlivet i religiøse sammenhenger lenge før Jesu Kristi virke på jorden og før vår kirkes tilblivelse. Klosterlivet er altså en generell religiøs kallsopplevelse. Om klosterlivet i verdensreligionene gir forfatterinnen god og nyttig oversikt.

Selve klosterlivet – og Schneiders behandler først og fremst de kvinnelige klostre, (men alt kan overføres til å gjelde også mannlige kommuniter) – ser hun som en organisk livsform. Slik at om de ytre former må endres i en postmoderne tids sammenheng, vil nonnens tro og deres troskap mot kjernen i det kristne budskap være det som holder klosterlivet oppe. Forfatterinnen bruker termene nonner og klostre,

Baby Johannessen er pensjonert journalist med lang fartstid i norsk presse og i katolsk legmannsarbeid.

ST. OLAV HEFTE 3, 2003

men gjør det klart at det hun skriver, også gjelder institusjoner, kongregasjoner, ordenshus osv., hvor søstrene avgir de samme løfter som klosternonnene, selv om de er mer utadvendte i sin apostoliske tjeneste.

Kirkens autoritet og nonnens krav

Mellom 1917 og 1983, da den kanoniske lov sist ble revidert, var kloster-, ordens- og institusjonslivet sterkt regulert med så mange detaljerte lover, forordninger og forskrifter at vedtektene for de forskjellige kongregasjoner nærmest var identiske. Det fantes variasjoner, men da først og fremst gjennom de muntlige tradisjoner og sedvaner helt fra stiftelsen, regelverk håndhevet i henhold til stifterens intensjoner.

Forfatterinnen viser til den åndelige fornyelse som ble tilført klosterlivet etter Det 2. Vatikankonsil. Tridentinerkonsilet hadde lagt et «mørke» over klosterlivet, som måtte bort. Siden Det 2. Vatikankonsil (1962-65) har verden beveget seg fra den moderne til den postmoderne tid, hvor mangfoldet er flytende. Schneiders stiller forsiktig spørsmålet om den postmoderne tid kan komme til å føre klosterlivet inn i et nytt «mørke»? En «passiv mørk natt», som hun kaller det.

Romersk katolisisme er en rik og levende tradisjon, og i USA er den romerskkatolske kirke det største kirkesamfunn. Schneiders nevner også at denne kirke er et av de mest innflytelsesrike sosiale fenomener i verden. Kirken har en dyp åndelig tradisjon, en sterk og kompleks teologi, en lære om sosial rettferdighet som kanskje er den beste i verden. Samtidig har kirken en lang historie med intoleranse, forfølgelser, kvinnehat og urettferdighet. Mange nonner har nok forlatt klosterlivet i de senere årene fordi de følte at deres integritet som Kristi tjenerinner ville bli kompromittert, hvis de fortsatte å tilhøre klostre, når kirkens sentrale ledelse mer og mer slo inn på den vei å ha makt og kontroll i stedet for å la Gud råde.

Schneiders mener at katolikker i dag ikke kan regne med at alt som kommer fra Vatikanet og andre kirkelige autoriteter, utgjør sannheten og Guds vilje for alle døpte, slik katolikker tidligere oppfattet kirkepåbudene. Dagens teologiske debatt viser dette tydelig. Men forfatterinnen mener det krever både mot og sterk kristentro å stå enkelte institusjonaliserte sentralkirkelige organer midt i mot. Kirken trenger i dag å bli beriket med nye profetiske gaver. Hun ser

ikke bort fra at profeter vil kunne vokse frem fra klosterlivets rekke av Kristushengivne nonner.

Personlig modenhet

Nedgangen i klosterkall kan noen steder føles drastisk, med tall fra 40 til 200 nye søkere og helt ned til 2 til 3 eller ingen pr. år. Tidligere var søkerne dessuten en homogen gruppe – som oftest unge piker født inn i katolske familier. De kunne sin katolske katekisme, hadde et arsenal av bønner og kjente den katolske liturgi, selv om de nok ofte var unge og i blant svært umodne. For dem var det å gå i kloster en litt strengere form fra det de var vant til i «klosterskoler» eller «pensjonatskoler». De lærte raskt det de skulle som noviser om klosterlivets regler, og passet de inn, gikk veien til å bli nonner «på skinner». Katolsk ungdom var vant til å opptre disiplinert under kirkens påbud, og klostrene var for dem en vesentlig del av den kirke de tilhørte. Slik er det ikke lenger i dag.

Dagens unge kvinner som vil bli nonner, har ikke den samme katolske familiestøtte for klosterlivet som tidligere. Mange er dessuten konvertitter. Finner novisene ut at de ikke passer for klosterlivet, må de gå ut i samfunnet igjen som selvstendige individer. Mange unge kvinner finner ofte underveis ut at det de tidligere har vært en del av – det pulserende samfunn med alle økonomiske forpliktelser, som de selv har ordnet opp i, eget kredittkort, egen bil osv., – er blitt en så stor del av deres egen identitet at de ikke klarer overgangen til en novisetid hvor alt blir ordnet for dem. Derfor har noen klostre nå kommet frem til en mer «skånsom» overgang, hvor den unge kvinnen er en slags «nonnekandidat» med jobb og egen økonomi intakt, men med en gradvis tilpasning til klosterlivet. Samtidig er klosteret nødt til å gi klostersøkeren en adekvat opplæring i novisetiden, når det først er avtalt. Er den unge kvinnen kommet et godt stykke ut i sine studier, vil de fleste klostre be søkerne fullføre studiene før eller under novisetiden – eller senere.

Hele Schneiders verk er gjennomsyret av den tanke at det i vår postmoderne tid som oftest er voksne, velutdannede og selvstendige kvinner som søker klosterlivet, etter egen fri vilje.

Når en person går i kloster, er vedkommende i dag hverken en uvirksom trengende eller en åndelig *tabula rasa*. Men klosterringen står altså for døren, inkorporeringen i en gruppe, en religiøs gruppe. Dette er ikke en engangs abrupt hendelse, men mer en organisk og løpende prosess og vekstperiode. I starten vil klosteret ha større innflytelse på nykommeren enn omvendt, men over tid vil den som blir nonne, få større innflytelse over klosterets fremtid, ofte gjennom lederskap.

Hele Schneiders verk er gjennomsyret av den tanke at det i vår postmoderne tid som oftest er voksne, velutdannede og selvstendige kvinner som søker klosterlivet, etter egen fri vilje. I de fleste tilfeller skjer dette etter en modningstid som gir en åndelig forvandling og fordypelse i troen hos vedkommende, med et ønske om å ville tjene Kristus helt og udelt. De går til klosterlivet med all den ydmykhet Kristustilbedelsen krever. Men de tar med seg sin selvstendighet og identitet inn i klosterlivet, noe som over tid er nødt til å bety at klosterets praktiske og organisatoriske liv får en tiltrengt fornyelse, en oppdatering. Dette vil neppe ødelegge for klosterlivets primærfunksjon: å huse nonner som vier hele sitt liv til Kristus, totalt og uegennyttig.

Kommunitetens nye identitet

Schneiders mener at også den gruppe nonnene tilhører, kommuniteten, på en måte har fått en ny sosial identitet i dag. Man kan ikke lenger snakke om å sette mennesker sammen i en gruppe uten å ha en viss forståelse for hva menneskelig gruppearbeid

innebærer. Klosterlivet har nok alltid tiltrukket seg oppmerksomhet fra sosiologer, men da mer som et særphenomen. Først i de senere år har sosiologene gått inn for å studere klosterlivet ut fra vanlig sosial og menneskelig gruppeorganisering.

Her gir Schneiders en interessant beskrivelse av de forskjellige organisasjonsmodeller klosterlivet kan henhøre under. Vanskeligheten ligger selvsagt i at mens klosterlivet gjennom alle kirkens og samfunnets århundrer var en naturlig og integrert del av livet for menneskene, så

eksisterer ikke lenger denne samklang mellom samfunn og kirke, mellom samfunn og klosterliv. I dag er klosterlivet med andre ord en sosiologisk særegenhet. Men ut fra de organisasjonsmodeller Schneiders refererer til, trekker hun en dristig konklusjon, nemlig den at et kloster må romme en rekke ulike organisasjonsmodeller for derved å kunne stå midt i verden av i dag.

Schneiders er opptatt av å plassere klosterlivet i dets postkonsiliære og postmoderne sammenheng. Å bestemme *hvor* klosterlivet er i forhold til den samtidige sammenheng, er en måte å si *hva* det er, og *hvorfor* det fortsetter å være en livsoppgave så absolutt verd å følge opp, en skatt som noen mennesker, i gleden over å ha funnet skatten, velger å bytte ut alt de eier for å tilegne seg, endog sitt eget liv.

Hun retter blikket mot klosterlivet i og for seg for å granske dets indre struktur og dynamikk. Det ledende spørsmål har ikke vært «Hvor finner vi det?», men «Hva dreier det hele seg om?» Det absolutt fundamentale svar på det spørsmålet har hun forsøkt å utlegge som *kjærlighet*. Klosterlivet gjelder *hvem* nonnene har gitt seg over til, og *hvorledes* de lever sitt kall. Hun ser klosterlivet som en spesiell form for liv i kirken, som gir det en struktur *innenfra*. Kallet ved en vedvarende troskap til selve klosterlivet i en bestemt kongregasjon; total og helhjertet hengivelse til Gud i Jesus Kristus ved livslangt konsekrent sølibat; følelsesmessig og villet integrering i en spesiell kommunitet av misjonærer i verden.

Det virkelig avgjørende spørsmål er ikke å «selge alt» for å vie seg selv i kjærlighet, men for hvem og for hva man velger å bytte ut sitt ene og eneste liv. Med andre ord, livskvaliteten er bestemt av de forhold som danner livets dynamikk.

Schneiders mener ikke at hun gir de endelige svar på mange av klosterlivets presserende spørsmål i vår tid, eller at hun skal møte enstemmig oppslutning om sine fornyelsesforslag. Hennes hensikt er ikke å stoppe diskusjonen, men å åpne for den. Hun vil skape et klima og bringe nye momenter inn for et fornyet og pågående engasjement blant nonner, enkeltvis og gruppevis, med den rike erfaring innenfor klosterlivet man nå har, fire decennier etter Det 2. Vatikankonsil. Hun skriver: «Jeg har våget å foreslå en del ny terminologi forsøksvis og mulige omfortolkninger av visse aspekter ved livet, ikke fordi jeg har en høyere innsikt i hvordan tingene

I begrepet «konsektrert sølibat» ligger at avholdenheden er et fritt valg..., et valg for livet

nå er eller burde være, men for å bringe inn noen utgangspunkter og incitament for det eksisterende engasjement.....»

Det konsekrede sølibat

Schneiders bruker termen sølibat bevisst, i stedet for det foreldede ord 'kyskhet', for nonner, for å kunne gi begrepet generelt innhold, og for å kunne finne frem til en mer egnet bruk av begrepet i klostresammenheng. Hva innebærer det sølibatløftet som avgis? At nonnen blir symbol på jomfrueligheten, som var sterkt vektlagt i kirkens første århundrer. I det sekulære samfunn i datiden var kvinnenens klosterliv uglesett; statslederne ville at kvinnene skulle føde barn. Statslederne trengte guttebarn, som kunne vokse opp til å bli soldater! De første nonner var derfor modige kvinner som våget å stå imot det patriarkalske samfunnskrav til kvinnene og heller fulgte sitt eget kall. Den enkelte nonne regnet seg som «Kristi brud», noe som var enda mer radikalt den gang enn om en mann avlo å gjøre militærtjeneste, fordi han regnet seg som «Kristi soldat», og derfor ikke ville ta til våpen for å hjelpe en stat eller verdslig fyrste.

Schneiders tar fatt i begrepet jomfruelighet, som hun mener ikke lenger kan håndteres på en riktig måte innenfor det postmoderne språk. Hun foretrekker uttrykkene seksuell renhet/seksuell avholdenhet. Om dette strides de lærde for tiden, skriver hun. Løftet om konsekredt sølibat skal skille en nonne (og klosterbror) fra lekfolket; uttrykket «seksuell avholdenhet» gjelder jo også ugifte lekfolk etter kirkens katekisme! For den som avgir *løfte* om sølibat, innebærer det mer enn den passive oppførsel ikke å ha seksuelle relasjoner: Det betyr aktivt å følge sitt kall og vie seg til «det himmelske kongedømme».

Forfatteren kommer inn på at mange mennesker i dag, ikke minst yngre kvinner, lever alene i en sosial situasjon hvor de regnes for sølibatære, men da fordi de ikke har en fast seksualpartner innenfor rammen av det som er kirkens morallære. Samfunnet vil i dag neppe anta at alle aleneboende kvinner er jomfruer eller seksuelt avholdende, kfr. alle de enslige mødre! Derfor lanserer Schneiders det nye uttrykk «konsekredt sølibat» som mer brukbart for klosterlivets løfte om kyskhet, skjønt det nok foreløpig lyder litt uvant, som hun bemerker. I begrepet «konsekredt sølibat» ligger at avholdenheten er et fritt valg nonnene har tatt, og et valg for livet. Det er helt tydelig hva Schneiders

vil frem til, nemlig at klosterkallet kan komme til den moderne, selvstendige og velutdannede kvinne på et tidspunkt i livet, hvor hun ikke lenger har sin jomfrudom i behold. Hun mener også at uttrykket «konsekredt sølibat» er religiøst nøytralt.

Forfatteren mener at klosterlivets kjerne ligger fast, men at de mennesker som skal fylle klostrene med sine kall og være Kristi spesielle tjenere i det nye århundre og videre i det nye årtusen, må godtas ut fra de sosiale og kulturelle sammenhenger de lever innenfor i dag, og ikke ut fra tidligere tiders forutsetninger.

Anmelders konklusjon

Schneiders verk er i sin *essens* banebrytende. Det er tydelig preget av at forfatterinnen befinner seg innenfor den amerikanske tradisjon med 'prosesskriving', noe som kan ha bidratt til at verket er blitt så omfangsrikt og fullt av gjentakelser. Dette hindrer ikke at essensen i verket har sterke *fremtidsperspektiver*.

Etter min klare formening vil dette kunne bli et standardverk i kirken. Men skal disse tankene nå ut til alle dem det gjelder, trenger det å redigeres ned til et mindre format, for eksempel en 'lærebok for klosterliv', uten at essensen og de klart fornyende tanker Schneiders bringer, blir borte. Jeg savner sterkt en innledende, punktvis oppstilling av de *nye* tanker og løsningsforslag forfatterinnen bringer, ofte godt bortgjemt i det omfangsrike verk. Da vil leseren også bedre kunne forstå forfatterinnens budskap! Nå ble lesningen i blant langdryg, selv for en trent leser. Men verket *er* en brannfakkell, og jeg nøler ikke med å forskuttere at *essensen* i Schneiders nytenkning vil få *stor* og *gjennomgripende* betydning for klosterlivet i årene som kommer.

La det også, for ordens skyld, være sagt at Sandra M. Schneiders ikke skjuler sine generelt sett meget radikale holdninger i forhold til den pågående kirkelige debatt.

Sandra M. Schneiders:

Religious Life in a New Millennium

Bind I: *Finding the Treasure*, 450 s., 2000

(ISBN 0-8091-3961-8)

Bind II: *Selling All*, 471 s., 2001

(ISBN 0-8091-3973-1)

Paulist Press, 997 Macarthur Boulevard,
Mahwah, New Jersey 07430, USA

ny katolsk vri i Sverige

INTRODUKSJONSKURS FOR UTENLANDSKE PRESTER OG SØSTRE

Katolsk Magasin nr. 1/2-03 (bladet utgis av Stockholms katolske stift av Stiftelsen Katolsk Kyrkotidning) inneholder flere reportasjer om et introduksjonskurs for 16 utenlandske prester og nonner, i regi at det katolske presteseminar og med erfarne prester og legfolk som forelesere. Biskop *Anders Arborelius* OCD støtter forslaget om en mer systematisk introduksjon for utenlandske prester og søstre som kommer til dagens Sverige. Biskopen sier at «å ha en modell for hvorledes en slik introduksjon skal være, tror jeg alle kan være enige om. Alle ser at behovet er meget stort. Mange kommer fra land hvor den kirkelige situasjon er meget forskjellig fra den vi har i Sverige.» Biskopen overveier om denne introduksjonen også bør gjøres gjeldende for de nasjonale sjelesørgere og for ordensfolk. Sverige har spesielt mange utenlandske prester fra Polen, og etter hvert også fra Latin-Amerika og Asia.

Det fremgår av reportasjene at deltagerne i løpet av et år har gjennomgått seks kursdeler, hvor bl.a. følgende emner ble tatt opp: Kirkehistorie og økumenikk, kultur, samtids-historie, administrasjonskunnskap og katekese. Nylig var de samlet til et seminar.

Deltagerne, både prester og nonner, sier i intervjuer at de har lært meget av dette introduksjonskurset. En søster nevner at hun tidligere har undervist polske ungdomsgrupper – nå

våger hun å ta fatt på å undervise også svensk katolsk ungdom. En annen søster sier at hun nå vet hva hun skal si til bekymrede polske foreldre som ser barna gli inn i det svenske miljø. En prest som kom til Sverige i 2000, sier at han har lært noe hver dag under kurset. «Man må bli som et barn i et nytt land. Vi har studert på presteseminar, vi har lest mye om kirken og katekesen. Men for å forstå hva det betyr å bo i Sverige, må vi kaste bort alle bøkene. For forskjellene er så store, ikke bare i kultur og klima.....»

I den uken kursdeltagerne nylig var samlet, holdt en forsker i pedagogikk ved universitetet i Uppsala, *Jan-Olof Hellsten*, et foredrag om situasjonen i Sverige – han hadde selv erfaring fra arbeid i et afrikansk land i noen år og var velkjent med små og store forskjeller. Han sa at skal man kunne undervise og virke godt i et nytt land, må man ha god innsikt i det nye landet man kommer til. Han sa bl.a.: «Sverige skiller seg på avgjørende måte ut fra mange av de land hvor stiftets nye prester og søstre kommer fra. Der finnes ingen religiøs grunnholdning i Sverige, men derimot en rasjonell innstilling som man kaller vitenskapelig. Man forestiller seg ingen verden utenfor det som man kan fatte og høre og se. Svenskene i alminnelighet ser ikke opp mot Gud, tradisjoner eller regler, men ser mer horisontalt, mot andre mennesker. God

moral for gjennomsnittssvensken er å ikke gjøre noen andre vondt. Svensk moral er individualistisk og konsekvensinnrettet. At man skulle kunne synde mot seg selv, er en fremmed tanke for gjennomsnittssvensken.» Men, tilføyer Hellsten, «Sverige er et meget moralsk land, som man lett overser. Sverige har en streng moral, innrettet på hva som skader andre mennesker. Likestilling, ærlighet og økonomisk moral står høyt i kurs. En gjennomsnittssvenske vil derfor ut fra likestillingsperspektivet ha vanskelig for forstå at bare menn kan bli prester i den katolske kirke. Det anses for umoralsk sett fra et likestillingsynspunkt.»

Hellsten sa videre at man ikke må tro at svenskene er uten moral fordi de ligger med hverandre før ekteskapet. «Men de har en annen moral. I vanlig svensk tenkning er det umoralsk ikke å anvende prevensjonsmidler, – man vil unngå at uønskede barn fødes. Det ses på som en synd både mot kvinnen og mannen. Forstår man hvordan svenskene tenker, ser man at forutsetningene for gjensidig respekt og forståelse er der. Og man innser at mange anvender prevensjonsmidler ut fra en følelse for moral, og ikke av likegyldighet. Forstår man dette, vet man hvor man har svenskene, og utgangspunktet for diskusjoner blir bedre.»

Hellsten kom også inn på det ømfintlige emnet om den katolske kirkes barn og unge som lever i den svenske hverdag. «Spesielt kirkens barn og unge lever i den svenske verden, selv om de har undervisning i sin nasjonale gruppe, og på en viss måte representerer en tilværelse som er ubegripelig for deres venner. Og det er klart at de påvirkes av majoritetens måte å tenke på..... Man hjelper ikke de unge ved å ta avstand fra kulturen rundt dem. Jeg tror det ville være bra om undervisningen kunne handle mer om den tankekonflikt som det innebærer å leve som katolikk.»

En av dem som tok Hellstens foredrag til sitt hjerte, var en polsk *prest*. «Alt dette om hvorledes svenskene tenker, var nytt for meg,» sier han til *Katolsk Magasin*. «Har man denne kunnskapen, da blir man ikke forskrekket over hvorledes menneskenes fungerer her. For barna som vokser opp her blir svenske, også om kirken er flerkulturell.....Svenskene har vokst opp med demokrati, man må snakke med dem om viktige saker, ta spørsmålene opp i menighetssammenheng og i kirkelige råd.» Den polske presten setter pris på at man i kirkelig sammenheng

kan rådføre seg med legfolket om økonomiske spørsmål. Han sier: «Om jeg var sogneprest, ville jeg ha vært glad for at det fantes mennesker som ville dele ansvaret med meg, mennesker som har innsikt i økonomi. Men viljen til medbestemmelse har også en frustrerende side: I blant går svenskene over streken og vil gjøre for mye, som å si til presten hvordan han skal feire messen, og da må man si ifra.» Han viser til hvorledes prestene lever meget nærmere sine sognebarn i Sverige, fordi de er færre enn han var vant til i Polen, hvor katolikkene er mer anonyme for presten. I en svensk menighet kjenner presten alle. Han er glad for denne nærhet, som gir mulighet for mer personlig kontakt og mer fordypning i undervisning og samtaler ellers.

Under seminaret redegjorde pater *Sven-Erik Pernler* for en uformell undersøkelse han har foretatt blant de utenlandske prester og søstre om deres situasjon i stiftet. «Noen blir frustrerte. De er vant til en helt annen tilstrømning til kirkene, og de befinner seg i en vanskelig situasjon, både på grunn av språket og fordi det ikke er så lett å akklimatisere seg. Mange er uvant med så vel en sterk sekularisering som en dominerende privatreligiøsitet.» Pernler sier at det nok generelt sett er lettere for dem som kommer fra land i Europa.

Jesuittpater *Magnus Nyman*, nyutnevnt professor i idé- og lærdomshistorie ved Uppsala universitet, har sammen med pater Pernler og presteseminarets rektor pater Ingvar Fogelqvist, kommet med sine tanker om en forbedret introduksjonsutdanning. Under seminaret sa Nyman bla.a. at «det er forståelig om velutdannede prester og søstre har vanskelig for å finne seg til rette i Sverige, og om de blir skuffet over at deres erfaringer og kunnskap ikke alltid kommer til anvendelse slik de hadde håpet.»

Både Nyman og Pernler etterlyser en konsekvent målsetning fra stiftsledelsens side når det gjelder å fylle det fremtidige behovet for prester og sogneprester og en samordning med ordener og nasjonale misjoner.

Biskopen i Stockholms katolske stift (Sverige har bare ett katolsk bispedømme, med hjelpebiskoper), Anders *Arborelius* OCD (som selv er svenskfødt), er opptatt av disse spørsmålene. Biskopen vil intensivere arbeidet med å få flere svenske prestekall.

(Referentens refleksjon: Hva om vi byttet ut «Sverige» med «Norge»?)

Ba-fo

bok- omtale

Hva er et mirakel?

Niels Christian Hvidt:
*Mirakler – Møder mellem
himmel og jord*
Gyldendal (dansk) 2002

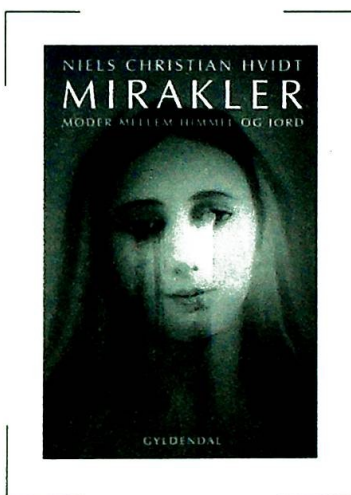
Hva er et mirakel? Det er for det første betegnelsen på en uforklarlig hendelse, på noe som rokker ved måten vi ellers opplever vår verden på – «Blinde ser og lamme går, spedalske blir renset og døde får høre, døde oppstår» (Matteus 11,5).

Men ikke enhver uforklarlig hendelse fortjener dette navn. Det er bare der hendelsen tolkes som Guds direkte inngripen, at de troende taler om et mirakel. De som opplevde Jesu helbredelser, kunne ikke nekte for at et menneske virkelig var blitt helbredet. Men de kunne nekte for at det var Gud som stod bak hendelsen: «Det er ved hjelp av demonenes fyrste han driver demonene ut» (Matteus 9,34).

Den samme ambivalensen kjennetegner det Niels Christian Hvidt skriver om i denne boka, som har mange illustrasjoner og sitt opphav i en dansk fjernsynsserie. Hvidt, som underviser ved jesuittenes universitet i Roma, gjør rede for mange uforklarlige fenomener. Noen av disse er kjent – blodet til den hellige Januarius i Napoli, som på martyrens fest hvert år blir flytende, eller likkleddet i Torino som bærer bildet av den korsfestede Jesus. Andre er mer ukjent – vi får høre om en hel rekke ikoner og statuer som gråter. Kjemisk analyse viser at den

væsken disse bilder produserer, er mennesketårer eller blod eller olje.

Leseren behøver ikke å avvise faktisiteten i det Hvidt forteller om. Jeg kan ikke etterprøve riktigheten i det han skriver, men jeg kan godt akseptere at mange merkelige ting faktisk skjer. Man må likevel spørre: Hva betyr slike fenomener for oss som tror på Jesus Kristus i dag?

Det blir stadig klarere, mens man leser boken, at Hvidt ikke er i stand til å stille de mest elementære kritiske spørsmål. De som tror at en ufo og dens mannskap landet i Roswell i New Mexico i 1947, vil alltid finne bekræftelser på sin overbevisning, og gode grunner til å avvise andre meninger. På akkurat den samme måten er Hvidt urokkelig overbevist om at Gud har utpekt sveitsiske Vassula Rydén som sin profet for vår tid. Vatikanet mener noe helt annet om henne, men det tier Hvidt om!

Så var det det berømte likkleddet i Torino. Riktignok har ingen hittil kunnet forklare hvordan bildet av den korsfestede ble tegnet på kledet. Fenomenet forblir uforklarlig. Men dette er ikke grunn nok til å diskvalifisere de vitenskapelige institutter som undersøkte likkleddet i 1988 og daterte det til perioden mellom 1260 og 1390.

Og hva med den hellige Theodora? Hvidt nevner ikke med ett ord det han burde vite, nemlig at den legende han gjengir – om en kvinne som kledde seg som mann og ble munk, for så uten skyld å bli innviklet i en farskapssak – fortelles om mange kvinnelige helgener i den greske kirke, og at dette opprinnelig var en roman, ingen historisk beretning!

Det vi med andre ord får i denne boka, er en svært ufullstendig presentasjon av de merkelige fenomener Hvidt regner som «mirakler». Ønsker man virkelig informasjon om disse hendelser, da er man nødt til å søke andre kilder. Hvidt er altfor upålitelig.

Et dypere spørsmål melder seg: Har slike fenomener i det hele tatt noe med troen og troslivet å gjøre?

Ja, sier Hvidt. Rent generelt viser de at Gud griper inn i vårt liv, og de gråtende madonnaer minner om himmelens medlidenhet med våre lidelser her på jorden. Et annet eksempel: Pater Pio, en italiensk fransiskanermunk som bar Kristi sårmerker i 50 år, inntil sin død i 1968. Han ble helgenkåret i 2002. Hvidt site-

rer en prest som kjente pateren: «Hans såremerker skulle aldri vekke oppmerksomhet omkring ham selv, men pege hen på det værre, som Kristus, verdens eneste frelser, har gjort for os ved at dø på korset.»

Men er ikke alt dette en kolossal avsporing? Millioner av katolikker er i dag opptatt av det mirakuløse, især av påståtte visjoner der jomfru Maria (f.eks. i det bosniske Medjugorje) meddeler «budskap» hvis banalitet ville være latterlig, var det ikke så uendelig trist at folk faktisk tror på deres ekthet.

Her risiker man nemlig å glemme det vesentlige: «rettferdighet, barmhjertighet og troskap» (Matteus 23,23). Pater Pio

var riktignok på mange måter en tvilsom skikkelse – en mann som jaget sin skytsengel langs korridoren i klosteret, og som påstod at djevelen slo ham til blods i hans klostercelle hver natt, er ikke akkurat det man ville kalle et godt forbilde for unge kristne! Men han glemte aldri nestekjærlighetens bud. Han brukte de store pengegaver han fikk fra godtroende amerikanske pilegrimer til å bygge et moderne sykehus for den fattige befolkning i Sør-Italia.

Jeg er sogneprest, og jeg opplever ekte mirakler. Jeg kjenner en dame på 80 år, som ikke lenger er i stand til selv å pleie sin mann på 90. Men hun besøker ham hver eneste dag på sykehjemmet, hun leser høyt fra avisen, hun gir ham

noe å drikke, hun holder hans hånd og prater med ham. Ingen blodige tårer renner ned fra krusifikset på veggen. Maria viser seg heller ikke med kulturfiendtlige dommedagsprofetier. Slikt trenges jo ikke, fordi Gud er der i sykeværelset. Og dette er det mirakel som bygger opp vår tro!

Niels Christian Hvidt har skrevet en bok ingen behøver å lese, nettopp fordi det han skriver om, ikke har noe som helst med vårt liv som Jesu disipler å gjøre. På den siste dag blir vi ikke spurt om vi opplevde (eller i det minste trodde på) «miraklene» i denne boka. Grunnlaget for den guddommelige dom blir noe annet: «Jeg var sulten, og dere gav meg mat ...». *Brian McNeil*

leserbrev

ETTERLYSER «FAIR PLAY»

Det begynner å gå løs på min sans for 'fair play', sannheten og rettferdighet når Catholic Herald (i St.Olav Nr. 1/2 2003 s.28) plukker ut 3 tilfeller av falske anklager mot biskoper, for så å trekke følgende konklusjon: "Anklagen mot Egan gjenspeiler en tendens de senere år til falske anklager mot katolske geistlige i den engelsktalende verden." Faktum er at tilfeller der katolske biskoper enten har deltatt i eller har vært aktive, i tildekking av seksuelle skandaler har vært mange. En behøver bare å henvise til The New York Times av 15. desember,

2002 der det oppgis en liste på 9 romersk-katolske biskoper i U.S.A. som har gått av siden 1990 i sammenheng med seksuelle skandaler, for å bekrefte det motsatte av det artikkelen vil at vi skal tro, nemlig at kirken er uskyldig.

Det eneste oppriktige spørsmål som jeg vil ha besvart her er hvorfor kirken en så livredd sannheten...hele sannheten omkring den seksuelle skandalen ikke bare i U.S.A., men i flere andre land. Problemet, i motsetning til hva mange kardinaler vil ha oss til å tro, er ikke bare et problem i den engelsktalende verden

og har ikke noe å gjøre med homoseksuelle menn. Det skremmer meg at kardinaler kan ha så mye uvitenhet rundt problemet. Det er nesten som om de søker etter en heks eller en jøde å anklage som de gjorde i middelalderen.

Hvor er kristelig rettferdighet og sannhet når kirken prøver å forsvare sine egne interesser på en slik måte? At kirken har problemer med å forstå og akseptere menneskelig seksualitet er helt klart.

Paul Davison

Etterlyser Josef

«Det finnes mange anonyme aktører i Bibelen, personer som vi bare aner i kulissene, men som likevel må ha hatt stor betydning for Jesus. Josef hører til dem.» – Dette skrev *August Bolstad* ved juletider i et av sine faste «mandagsnotater» i *Vårt Land*. Han påpeker at det f. eks. ikke finnes en eneste replikk fra Josef i evangeliene. I fortellingen om Jesus som i tolvårsalderen oppsøkte templet i Jerusalem på egen hånd, omtales Josef bare som en del av kollektiv-betegnelsen foreldrene, og da de omsider finner gutten, er det Maria som fører ordet: «Barnet mitt, hvordan kunne du gjøre dette mot oss? Din far og jeg har lett etter deg og vært så engstelige.» Samtaler mellom Jesus og Maria har vi flere av. Josef sier ikke et ord.

«Kirken har vist påfallende liten interesse for Josef,» skriver Bolstad. «Jeg har ennå til gode å høre en preken om ham. Ikke synger vi salmer om ham heller. Han er ikke til stede i noen av våre julesalmer, hvor både okse og asen har sin plass (–) Maria har fått sin egen dag i kirkeåret. De tre vise menn har også sin. Er det ikke på tide å innføre Josefs søndag også?» spør Bolstad.

Her kan jo vi katolikker vise til at i vår liturgiske kalender har «Den hellige Josef, jomfru Marias brudgom» fått sin spesielle festdag: 19. mars, altså på disse tider. I tillegg blir «Den hellige Josef, håndverkeren» også spesielt minnet 1. mai.

Og i vår relativt nye salmebok, *Lov Herren* (St. Olav forlag 2000), har vi nå endelig fått en Josef-salme: «Du tømmermann av Davids ætt». Teksten er av *Lars Roar Langslet*. Melodien, som er lett å synge, er et lån fra en av våre best kjente og mest brukte salmer fra middelalderen: *Puer natus est in Betlehem* (Et barn er født i Betlehem) – i Norsk Salmebok (Verbum forlag) oppført som den aller første av julens mange salmer. Den gamle melodien passer som hånd i hanske til Langslets tekst. Vi gjengir tre av salmens i alt åtte vers:

Du tømmermann av Davids ætt,
av Davids hus og ætt,
hill deg, vår far fra Nasaret!
Bær du vår bønn til ham som er Guds sønn!

Rettsindig var du, from og sterk,
rettsindig, from og sterk.
Gud signet dine henders verk.
Bær du vår bønn til ham som er Guds sønn.

I lydighet mot englens ord,
mot englens midle ord,
du vokter barnet og dets mor.
Bær du vår bønn til ham som er Guds sønn

Omtrent samtidig med Bolstads etterlysning, kunne *Catholic Herald* fortelle om at St. Helenkirken i Caerphilly i Wales i år hadde et noe uvanlig julebilde: Et treskjærerarbeid som viser Josef med Jesusbarnet i armene, mens Maria hviler ut etter fødselen – i bakgrunnen en robust okse som from tilskuer. Kunstneren, Caroline McKenzie, har ikke selv barn, men sier bildet viser hennes idealiserte «fantasi om en partner som er helt og fullt opptatt av vårt lille barn». Hun understreker at hennes Josef ikke er noen kjønnsløs «ny mann», men «et bilde på det å nære og fostre», som kan være både mannlig og kvinnelig.

Et apropos til «den hellige Josefs dag» den 19. mars: Fjorårets julekrybbe i St. Helens kirken i Caerphilly i Wales.

presse- klipp

KATOLSK NEI TIL KRIG I IRAK

Oslo Katolske Bispedømme ved biskop Gerhard Schwenzer, Kommisjonen for rettferdighet og fred, Norges Unge Katolikker og Caritas Norge, Den katolske Kirkes bistandsorganisasjon, sier nei til krig mot Irak. «En krig er alltid et nederlag for menneskeheten», og vil, i tilfellet Irak, føre til «en humanitær katastrofe», heter det i en uttalelse.

«Etter to alvorlige kriger og tolv år med sanksjoner og handelsembargo er Iraks utvikling satt sterkt tilbake i tid. Den irakiske befolkningen lider; helse-, vann- og elektrisitetsituasjonen er kritisk og to tredjedeler av befolkningen – 14-16 millioner mennesker – er fullstendig avhengig av matvarehjelp for å overleve. Bomber mot Bagdad vil ramme sivilbefolkningen i dette svært tettbeboede området. Golfkrigen i 1991 medførte store lidelser for den uskyldige irakiske befolkningen og førte til at over to millioner mennesker flyktet. En ny krig vil føre til en større humanitær katastrofe enn den i 1991 fordi befolkningen og samfunnet er i mye dårligere tilstand - svekket av krig og sanksjoner. En krig mot Irak vil ikke være en 'rettferdig krig', men tvert imot en uklok og umoralsk krig som vil føre til økt terrorfare, ytterligere destabilisering i regionen og svekkelse av det internasjonale samfunnet. En krig mot Irak må unngås. De eneste verdige midlene

for å løse motsetningene som råder er folkerett og diplomati,» fastslår uttalelsen. KI

RELIGION OG KRIG EN UMULIG ALLIANSE

Religiøse ledere må reagere skarpt når de ser at deres hellige skrifter brukes til å fremme vold, heter det i en erklæring fra de 36 deltakerne på en interreligiøs konferanse i Vatikanet i januar. Alle religioners hellige skrifter «forykner fredens vei», likevel «er de ofte blitt brukt og brukes fremdeles til å rettferdiggjøre vold, krig og utestenging av andre», heter det videre.

Det pavelige råd for interreligiøs dialog stod bak konferansen, som samlet ledere innen kristen tro, jødedom, islam, buddhisme, hinduisme, sikher, jainisme og zoroasme samt kurierepresentanter, diplomater akkreditert Den hellige stor og medierepresentanter. Arrangementet var en oppfølging av et lignende arrangement i 1999, og ledd i en fortløpende dialog om hvordan religionene kan bidra til å skape fred. «Et lite bidrag i den retning,» ifølge rådets leder, erkebiskop Michael Fitzgerald, «et bidrag som må følges opp i andre deler av verden.» Initiativer i lokale menigheter og bispedømmer kan bidra til at tilliten mellom ulike trosretninger langsomt bygges opp.

THE TABLET

OM SEXOVERGREP I KRISTEN SAMMENHENG

Overgrep kan skje og skjer i alle kristne organisasjoner og kirkesamfunn, sier Elisabeth Torp, daglig leder ved Kirkens ressurs-senter mot vold og seksuelle overgrep til Banneret, hovedorgan for Det Norske Baptistsamfunn. Ressurssenteret regner med at antall henvendelser i året som har gått, ligger på samme nivå som året før, rundt 250. Ca. samme antall kirkelig ansatte har kontaktet senteret for å få veiledning om overgrepssproblematikk i kirkelige eller organisasjonsmessige sammenhenger. Stadig flere mennesker søker hjelp, og pågangen har økt de seks årene som har gått siden senteret åpnet.

Kirkens ressurs-senter mot vold og seksuelle overgrep er etablert som et samarbeid mellom Kirkerådet, Norges K.F.U.K/ K.F.U.M og Diakonissehuset Lovisenberg. I tillegg har flere kristne organisasjoner og kirkesamfunn inngått en samarbeidsavtale med Ressurssenteret.

BANNERET

SUKSESS FOR «DONUM VITAE»

For tre år siden etablerte tyske katolske legfolk hjelpeorganisasjonen Donum Vitae som et alternativ til bispedømmenes svangerskapsrådgivningskontorer. Bakgrunnen var at de biskoppelige kontorene, etter sterkt påtrykk fra

paven, hadde sluttet å utstede den «rådgivningsbekreftelsen» som ifølge tysk lovgivning må fremlegges før en kvinne kan ta abort. Pavens argument var at utstedelse av rådgivningsbekreftelser var indirekte medvirkning til abort.

I løpet av tre år har Donum Vitae bygget opp et nettverk med 90 kontorer. Knappt halvparten av de ca. 40.000 gravide kvinnene som har oppsøkt kontorene, så abort som en mulig vei ut av det de så som en konfliktsituasjon. Bispedømmenes rådgivningskontorer har nå så å si ingen søkning.

CIG

OM BRASILS «NULL-SULT-PROGRAM»

Et anti-sult-program, «null-sult» står sentralt på dagsordenen til Brasils nyvalgte president, Luiz Inacio de Silva, eller «Lula» som han kalles. Programmet settes ut i livet nå i februar og omfatter i første omgang ca. 10 millioner mennesker. Ca. 50 av Brasils 175 millioner innbyggere har bare to-tre dollars pr. dag å rutte med. De brasilianske biskopene ser positivt på Lulas avvisning av en markedsøkonomi uten menneskelige trekk, og håper Lula vil lykkes i å bidra til det paven kaller «globalisering av solidariteten». Et blikk på Brasils historie viser imidlertid at valgløfter ofte er forblitt fagre løfter, så «vi avventer», het det i en uttalelse fra biskopene etter valget.

Lula har utpekt en av Latin-Amerikas ledende forgjørings-teologer til spesialrådgiver og koordinator for «null-sult»-programmet: dominikanerpater Carlos Alberto Libânio Christo eller Frei Betto, som han kalles. Han har vært Lulas åndelige rådgiver siden 1970-tallet da Lula begynte sin politiske løpebane som fagforeningsleder og sosial radikaler. Fagfolk frykter at det ambisiøse programmet vil drukne i byråkrati. Mange, også kirkelige instanser, frykter at programmet, slik det er lagt opp, kan øke korrup-

sjonen i landet samt bidra til å skape «avhengighet» av hjelp og derved svekke folks egeninitiativ.

THE TABLET/CIG

KONFESJONSLØSE NR. 2 PÅ ØSTERRIKSK

RELIGIONSSTATISTIKK

Tre fjerdedeler av Østerrikes befolkning regner seg som katolikker, men en fersk folketelling viser at nest etter katolikkene kommer de konfesjonsløse med ca. 12 prosent av befolkningen, en økning på nesten 50 prosent siden 1991. I Wien er antallet katolikker sunket fra 58 til 49 prosent på ti år, og 25 prosent av byens innbyggere regner seg som konfesjonsløse. Tredjeplass på religionsstatistikken inntar de evangeliske kirker (lutheranere og kalvinister) med 4,7 prosent, så kommer muslimene med 4,2 prosent. CIG

OM LIDELSE

«Noen vil hevde at Gud setter en på prøve gjennom lidelsen. Men det er umulig å finne noen

mening i å miste en sønn. Om mennesker omslutter hverandre med kjærlighet, finnes det imidlertid en mening i lidelsen selv om det ikke finnes noen mening med lidelsen. Og da kan en overleve som troende,» skriver Tore Wigen, professor ved Menighetsfakultetet, i Normisjonens månedsmagasin «agenda 3:16».

OM BØNN

«Det handler ikke så mye om å formulere setninger, det er snarere slik at bønnene er en slags innstilling som du går gjennom dagen med. Det kan være ganske tøft å være statsråd, du får så hatten passer noen ganger, og jeg har en forestilling om at denne meditative kontakten gjennom bønner gir deg en egen styrke,» sier olje- og energiminister Einar Steensnæs.

DAGBLADET

PAVEAPPELL TIL KATOLSKE EKTEFOLK

Paven oppfordret, i anledning den fjerde katolske Verdens-

«ÅRETS KVINNETELOG» ER KATOLSK

På Norsk Kvinnelig Teologforenings årsmøte nylig ble Kari Elisabeth Børresen, nylig fylt 70 og emeritert professor ved Det teologiske fakultet, utnevnt til Årets kvinnelige teolog. I begrunnelsen heter det, ifølge Vårt Land, bl.a. at Børresen er «en pioner i å utvikle kjønn og teologi som forskningsfelt, og en anerkjent internasjonal fagperson». Hun har «børstet støv av kirke-mødre og likestilt dem med kirkefedrene i internasjonal teologisk forskning, til glede for noen og irritasjon for andre», «er faglig oppdatert og stiller spørsmål ved gitte kjønns-hierarkier og maktstrukturer. Hennes karriere er preget av kamp for å oppnå faglig aksept, særlig i Norge», og «hennes banebrytende arbeid med sammenhengen mellom kjønn og gudsbilde har fått enorm innflytelse innen teologien».

Da Norsk Kvinnelig Teologforening fikk gjennomslag for opprettelse av professorat i kvinneteologi ved Det teologiske fakultet «var årets prisvinner en kvalifisert søker», heter det videre i begrunnelsen. «Til tross sin høye alder og konfesjonelle tilknytning, ble hun tilsatt, fordi fagområdet, ifølge ekspedisjonssjef Fisknes, ikke kunne anses som særlig sentralt», heter det i begrunnelsen.

kongress for familier, katolske foreldre rundt om i verden til å være budbærere for evangeliets «gode nyheter» i det tredje årtusen. I sitt budskap, overført via satellitt til store TV-skjermer til Rizal-parken i Manila hvor 300.000 mennesker var samlet, ba paven katolske ektepar om å forkynne evangeliet «ved å bære overbevisende og konsekvent vitnesbyrd om sannheten om familien». Det innebærer først og fremst «å være trofast mot kallet» som foreldre og ektefeller, sa paven. Som avsluttet med å oppfordre katolske familier til felles rosenkransbønn.

Mer enn 6000 offisielle delegater fra 82 land deltok i kongressen. En million mennesker deltok sammen med seks kardinaler, 245 erkebiskoper og biskoper og 360 prester i feiringen av den avsluttende messe. Neste kongress blir i 2006 i Valencia, Spania.

THE TABLET

ROSENKRANSEN SOM PROBLEMLØSER

Biskopene i Den dominikanske republikk oppfordrer de troende til å be rosenkransen som et bidrag til å løse landets problemer. I et brev i anledning festen for landets nasjonale vernehelgen, «Nuestra senora de La Altagracia (Vår Frue av høy nåde), viser biskopene bl.a. til at «pave Johannes Paul II sier at kirken alltid har oppmuntret de troende til å betro de vanskeligste anliggender til vedvarende felles rosenkransbønn». Landets største problemer er, ifølge biskopene: tapet av verdier, egoisme, individualisme og manglende pliktfølelse overfor familie, samfunnet og i politikken. Alle disse problemene bør bæres frem i rosenkransbønnen, skriver biskopene.

CATHOLIC HERALD

PAVEN OM «ÅNDELIG ØKUMENIKK»

«Bare Guds ånd kan gi oss den fulle enhet,» sa pave Johannes Paul II ved en vesper i anledning avslutningen på årets Bønneuke for kristen enhet. «Bare Guds ånd kan gi oss ny glød og nytt mot. Derfor er det viktig med åndelig økumenikk, som er selve sjelen i den økumeniske bevegelse. Det innebærer imidlertid ikke at man forsømmer den teologiske dialogen, som har brakt så rike frukter de siste årtier.»

Åndelige økumenikk «åpner øynene for Åpenbarings sannhet og gjør oss i stand til å gjenkjenne den og motta den», sa paven. Som understreket hvor viktig det er å lære seg å se «det som er positivt hos den annen og ta imot det som en gave fra Gud, en gave til meg og ikke bare til min bror eller søster, som er den direkte mottakeren». Åndelig økumenikk, forklarte paven avslutningsvis, er å be og lese Bibelen sammen.

KATT/VATIKANRADIOEN

DOKUMENT OM «PRIVATE ÅPENBARINGER» I EMNING

Troskongregasjonen planlegger, ifølge Vatikanets årbok, et dokument som advarer katolikker mot falske påstander om såkalte private åpenbaringer. Bakgrunnen er at antallet påståtte himmelske åpenbaringer nærmest har eksplodert, og de fører ofte til «langvarig spenningsforhold mellom dem som umiddelbart tror på åpenbaringene, og den lokale biskop, som er uvillig til å anerkjenne dem». Et slikt «varig spenningsforhold utgjør en fare for enheten i den lokale kirke». Troskongregasjonen planlegger derfor «et adekvat pastoralt svar», d.v.s. oppdaterte kriterier som kan være til hjelp når det skal skjelnes mellom sanne og falske påstander om visjoner, budskap, stigmata, gråtende statuer og eukaristiske mirakler.

Fra 1905 til 1995 er 295 «åpenbaringer» blitt rapportert, men kun 11 anerkjent som autentiske. I flere tilfeller viste de «himmelske tegn» seg å være direkte svindel, hvor også penger var involvert. Troskongregasjonens initiativ har høstet ros fra bl.a. bispedømmet Mostar i det tidligere Jugoslavia: Mostar-biskopene har hele tiden, med støtte fra Vatikanet, vært skeptiske til de påståtte Maria-åpenbaringene i Medjugorje. Generalvikaren i Mostar sier at noen av de «påståtte visjonære» på 1980-tallet grep til direkte trusler for å presse daværende biskop til å anerkjenne åpenbaringene. «De sa at hvis han ikke gav etter, ville Vår Frues egen dom ramme ham og senere også Sønnens dom,» sier generalvikar Pavlovic. «Jo flere trusler biskopen mottok, jo sikrere ble han på at det dreide seg om falske åpenbaringer.»

CATHOLIC HERALD

KRITISK TIL UTREDNING OM YTRINGSFRIHETEN

«Bispedømmet har fått utredningen om Grunnlovens § 100 – ytringsfriheten – til uttalelse, og denne ble levert i desember,» leser vi i referat fra møte i AU, Arbeidsutvalget for Pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme (OKB). Ifølge referatet er bispedømmet «sterkt kritisk til det opprinnelige forslaget fra kommisjonen; det gir ytringsfriheten et for omfattende virkefelt og tar ikke hensyn til tilstøtende interessefelt, forslaget er ubalansert i favør av enkeltpersoners egeninteresse på bekostning av mennesket som sosialt vesen, og det skiller utilstrekkelig mellom objektivt godt og ondt». Bispedømmets uttalelse, som er oversendt justisdepartementet, er utarbeidet av Ulrik Sverdrup-Thygeson, kansellist i OKB.

SPANIA: HYRDEBREV**SPLITTER**

Et hyrdebrev fra de spanske biskopene om nasjonalisme og terrorisme skaper splittelse på kirkelig mark. Etter at separatistisk innstilte baskiske biskoper gikk ut med åpen kritikk av brevet, avviser nå også 200 baskiske prester hyrdebrevets retningslinjer og kaller dem «urettferdige og ensidige». Hyrdebrevet inneholder sterk kritikk av det det kaller «den totalitære nasjonalisme» i den baskiske provinsen, og sier at ETA-terroren er «pervers og ikke kan rettfærdiggjøres». De separatistisk innstilte geistlige på sin side føler seg ikke bundet av brevet anbefalinger og synspunkter. CIG

ST. KLARASØSTRENE BYGGER!

«De kom til Larvik for åtte år siden med et lastebillass med gamle møbler og 20.000 kroner på konto. Nå er St. Klarasøstre klare til å bygge nytt kloster. 1. mars går startskuddet for første byggetrinn i Høysteinane kloster,» skriver avisen Østlendingen. «Søster Elaine og de andre 'klarissene' på Gloppeviken legger ikke skjul på at de gleder seg til å få et mer praktisk og framfor alt mer romslig kloster. Riktignok trives de godt i annen etasje i bygget som tidligere huset Tjølling elverk, men med fire nonner og etterhvert også en kandidat, blir disse lokalene for små.»

Den katolske menigheten skal også bygge, forteller avisen: kirke og menighetshus, omsorgsleiligheter og prestebolig. Men søstrene står selv for klosterprosjektet, også økonomisk. Ferdig utbygget blir klosteret på vel 600 kvadratmeter; i første omgang bygges kun den 200 kvadratmeter store vestfløyen. «Vi vil ikke bygge mer enn det vi kan betale for,» forklarer søster Elaine. Iherdig innsats i årene på Gloppeviken, noe støtte fra institusjoner og ikke minst mange små enkeltgaver, gjør at de nå kan

starte første byggetrinn. «Klosteret får navnet Høysteinane kloster, og fullt utbygget skal det gi plass til i alt 10 nonner. Dermed kan vi også utvide vårt lille klosterfelleskap her i Larvik. Det blir også egne gjesterom,» sier søster Elaine, som framholder at søstrene, som kommer fra England, Irland, Tyskland og USA, trives meget godt i Larvik.

NEDERLAND: INGEN**«ROMERSK TRIUMFALISME»**

Feiringen av 150-årsjubileet for opprettelsen av kirkeprovinsen Nederland skal være beskjeden, sier formannen for bispekonferansen og erkebiskop av Utrecht, kardinal Adrianus Simonis. Til forskjell fra 100-årsfeiringen i 1953 vil det denne gangen ikke bli noen «romersk triumfalisme», sier erkebiskopen.

Nederland hadde etter freden i Westfalen i 1648 status som misjonsområde i Den katolske Kirke. De kalvinistiske myndighetene i de forente Nederlandene undertrykket i barokktiden offentlige manifestasjoner av katolsk tro, men det katolske kirkelige liv kunne føres videre i huskirker. I 1853 ble det for første gang igjen utnevnt en erkebiskop. KI

GLEDELIG MED UTVIDET**SKATTEFRADRAG!**

For en tid siden kom en lov som gir rett til skattefradrag for gaver til kirken. Loven er nå endret, og fradragsretten er betydelig utvidet. For ligningsåret 2003 er grensen for fradrag hevet til 6.000 kroner; beløpet er uavhengig av fagforeningskontingent. Fradragsretten gjelder både for personer og selvstendige bedrifter/virksomheter. I et brev til landets katolikker skriver biskop Gerhard Schwenzer at han håper den utvidede fradragsretten «vil føre til en mer aktiv og økonomisk uavhengig katolsk kirke i Norge som vil kunne påta seg de

R.I.P.

Vår kjære

søster Maria Merethe Jeuken

født 16. april 1917,

døde 22. januar 2003.

Bergen, Marias Minde

St Franciskus-søstre

*Jeg er oppstandelsen og livet,
sier Herren. Den som tror på
meg, eier det evige liv, han
står ikke underdommen, men
vandrer over fra død til liv.*

Joh 11, 25, 3, 36; 5, 24

mange og viktige oppgaver som ligger og venter. Det som virkelig hjelper, er at alle deltar og løfter sammen, om bidraget er stort eller lite.» KI

USA: BISKOP TIDDE OM**SEXOVERGREP**

Biskop John B. McCormack (Manchester, Massachusetts), som i 1993 utarbeidet erkebispedømmet Bostons «policy» overfor geistlige sexovergrepere, innrømmer at han tidde om overgrepssaker for å hindre kirkelig skandale. Innrømmelsen kom under rettsaken nå i januar mot den pedofile presten Paul Shanley, en av de to notoriske overgrepere som avisen The Boston Globe i fjor avslørte fikk fortsette i aktiv tjeneste i bispedømmet til utpå 1990-tallet. Dette førte til ytterligere avsløringer og etterhvert krise i den katolske kirke i USA. Biskop McCormack, som i fjor trakk seg som leder for bispekonferansens komite mot sexmisbruk, beklaget nok en gang at hans opplegg ikke hadde fulgt Den nasjonale bispekonferansens anbefalinger fra 1980-tallet om full åpenhet i overgrepssaker.

Han beklaget også at han ikke hadde lyttet til sin rådgiver, sr.

Katherine Mulkerrin, og gitt beskyttelse av barn høyeste prioritet. Fra 1992 til 1994 mottok sr. Katherine sexanklager mot over 100 prester, og hun anbefalte biskopen å gjøre anklagene kjent via den kirkelig presse for å advare foreldre om potensielt farlige prester. Til retten sa biskop McCormack at han ikke fulgte rådet, fordi han mente slik åpenhet kunne hindre andre i å stå frem med sine anklager. I mange tilfeller hadde han også trodd på prestenes forsikring om at de var uskyldige. «Med det jeg nå vet, ser jeg at dette ikke var beste måte å håndtere saken på,» sa biskop McCormack under rettssaken. Som kjent gikk Bostons erkebiskop, kardinal Bernard Law, av kort før jul etter massiv innen- og utenomkirkelig kritikk for sin håndtering av sexskandalen.

THE TABLET

NYE DELER AV VATIKANETS ARKIVER ÅPNE FOR FORSKERE
Fra og med den 15. februar vil forskere ha adgang til de deler av Vatikanets Arkiver som omfatter de diplomatiske forbindelser mellom Den Hellige Stol og Tyskland under Pius XIs pontifikat (1922-1939). De omfatter bl.a. korrespondansen mellom Vatikanet og de pavelige sendemenn i München og Berlin i dette tidsrommet, dokumenter som belyser arbeidet til Eugenio Pacelli, apostolisk nuntius i Berlin og senere Vatikanets statssekretær under Pius XI. I 1939 ble Pacelli selv pave under navnet Pius XII. Bakgrunnen for at dokumentene nå er gjort tilgjengelige, er de økende beskyldningene om angivelig unnfalighet fra Pacellis side, som nuntius og som pave, overfor jødernes lidelser under nazi-tiden, og innsigelser mot en

evt. saligkåring av den omstridte pave. Pave Johannes Paul II har bestemt at innen 2005 skal alt materiale om Pius' pontifikat være ordnet og tilgjengelig for forskning.

Arkivets prefekt, pater Sergio Pagano, sier det blir opp til historikerne å finne ut om arkivene inneholder hittil ukjent materiale. Han tror ikke de vil finne «overraskende avsløringer», men utelukker ikke «enkelte oppdagelser» blant de mange hundre mapper som nå vil bli finkjemmet. Materialet ble i årene 1965-1981 gjennomgått av en gruppe på fire jesuitter, utnevnt av pave Paul VI. Resultatet ble 12-bindsverket *Actes et documents du Saint-Siège relatifs à la Seconde Guerre mondiale*. Nå vil også andre forskere ha adgang til originalmaterialet.

ZENITH/PELERIN MAGAZINE

(Redaksjonen avsluttet 23.2.)

Pavens bønneintensjoner i mars

*At Gudsfolket og dets hyrder må
bli mer bevisst på botens
sakrament som Guds
barmhjertige kjærlighetsgave.*

*At de lokale kirker i Afrika,
som svar på dagens vanskelig
situasjon, modig må f
orkynne evangeliet.*

i april

*At de som er betrodd et ansvar i
Kirken, må være lysende
eksempler på et liv i lydighet
overfor den Hellige Ånd.*

*At geistlige, legfolk og
ordensfolk som arbeider på
misjonsmarken, må være modige
vitnesbyrd om det allmenne kall
til hellighet.*

Dagsseminar - åpent for alle - om

KVINNENS ROLLE I KATOLSK TEOLOGI OG KIRKELIV

lørdag 29. mars kl. 1200-1900 i St. Magnus kirke,
Romeriksgata 1, 2003 Lillestrøm

Program:

Kaffe og te serveres fra kl. 1200

1230-1300 *Rønnaug Aaberg Andresen:* Kvinneorganisasjonenes betydning for kirken, nasjonalt og internasjonalt

1315-1345 *Jeanne Wreden:* Maria i Guds bilde og lignelse

1400-1430 *Monica Ramse:* Kvinnene i lokalmenighetene

1445-1515 Jesu små søstre: Ordenskall i en sekularisert verden

1530-1600 *Kari Elisabeth Børresen:* Synet på kvinnen i klassisk katolsk teologi

1615-1645 *Kari Elisabeth Børresen:* Debatten om kvinnelige prester i den katolske kirke

1700 Servering av varm mat

1800 Messe i St. Magnus Kirke

Arrangør: **Også vi er kirke-Norge.** Påmelding innen 19. mars til: Også vi er kirke-Norge, v/Aasmund Vik, Falsensgt. 27 B, 0556 Oslo, eller via e-post til: vierkirke@yahoo.no.

Deltakeravgift (inkludert servering): 150 kroner, honnør/student 100 kroner. Betales ved ankomst. Åpent for alle.

blikk på tiden

Om selverkjennelse og lønn som (u)fortjent

Vi har hørt det, men liker det lite: «Selverkjennelse er første skritt på bedringens vei.» For selverkjennelse er ingen lett sak, det vet den som har vært innom på de kanter! Det krever ærlighet og klarsyn og mangt mer. Og ikke minst den ydmykende bøygen: Innrømmelsen. «Jeg tok/handlet feil.» Eller den mer positive varianten: «Det er sånn det er, ja!» Selverkjennelse koster. Og innen man koster den på seg, kan det være noe sent. Toget er gått, skjegget hefter i postkassen, eller det er gått *virkelig* skeis.

Greiere da når det er andre som går i seg selv. Og ikke minst, sett fra vår observasjonspost, hvis det er de såkalte kulturradikalere som gjør det. Og kulturradikalisme, forklarte Eivind Tjønneland i radioens P2 da hetsen mot kulturminister Valgerd herjet som verst på grunn av den omstridte P4-konsesjonen nylig, kjennetegnes først og fremst av en klar avvisning av religionen, les kristendom, og alt dens vesen. «Man blir ikke klokere enn de motstandere man velger å bryne seg på,» sa Tjønneland, derfor bør man kanskje velge andre motstandere «enn dem

man synes er duster». Kvikt formulert og ikke uten sprut, Tjønneland.

Følgende, sakset fra Klassekampen under Valgerd-saken, vinkler uventet: «Motstanden mot 'kristne mørkemenn' er ikke alltid et uttrykk for radikal frisinnethet. Den kan også representere en farlig og fordomsfull intoleranse (-) Hadde lignende fordommer vært framført offentlig mot homofile, kvinner eller pakistanere, ville det vært rammet av straffelovens paragraf 135 a.» Jo, det er fra Klassekampen, og det er redaktør Bjørgulv Braanen selv som skriver. Og han suser friskt videre: «Folk som kaller seg radikale bør i stedet for å forbanne folk som har verdier, finne ut hvilke verdier de selv setter høyest og vil kjempe for. Da kan det kanskje vise seg at radikalerne og 'kristne mørkemenn' har mer til felles enn fordommene om hverandre!»

Utropstegnet er vårt, ikke Braanens. For dette var spennende spark og håpefulle toner! Og Braanen har mer på lager: En felles sak, skriver han, for både mørkemenn og lyse radikalere «kan være kampen mot økende markedsliberalisme». Hva blir det neste? spør vi. Pave Johannes Paul II – velkjent fiende av uhemmet, umenneskelig markedsøkonomi

mi – som gjesteskribent i Klassekampen?

Litt nær fortid rinner oss i hu: Var det ikke samtale og samling om verdier på tvers av formentlige eller innbilte skillelinjer og fordommer og hindere, som den første regjeringen Bondevik inviterte til da den opprettet Verdikommisjonen? Og stod ikke kulturradikalerne nærmest i kø for å rase og raljere over både statsminister-presten og «moralkommisjonen»?

Så til bispevigselen i Tønsberg nylig, der Den norske Kirke fikk sin kvinnelige biskop nr. to: Laila Riksåsen Dahl. Men aller først litt mer selverkjennelse. Katolsk denne gang. For det var en gang og ikke så lenge siden at både samvittighets- og religionsfrihet var fyord i katolsk sammenheng, og samkvem med andre krist-

ne uønsket. For ikke å snakke om felles bønn! Det var direkte forbudt i kirkeretten! Det 2. Vatikankonsil (1962-65), på mange måter en øvelse i selverkjennelsens vanskelig kunst, førte til katolsk helomvending i nevnte saker. Religionsfrihet er en menneskerett, fastslo konsilets biskoper. Og fastslår stadig nåværende pave, som heller ikke blir trett av å minne katolikker om at de er forpliktet til å be og arbeide sammen med andre kristne for kristen enhet. «Heresi,» ville mange av hans forgjengere kalt slikt.

Og temmelig sikkert også St. Olavs grunnlegger og første redaktør, prefekt Johannes Olav Fallize. En handlekraftig biskop, forteller kirkehistorien. Og hardtslående apologet og polemiker, ifølge gulnede St. Olav spalter. Et av hans mer kjente spark, gjentatt med smil i mang en katolsk sammenheng de senere år, gjelder nettopp biskoper i Den norske Kirke. Da det i 1898, året da St. Olav så dagens lys, fra lokalt hold ble foreslått å gjøre Stavanger til bispesete til fortrengsel for Kristiansand, og derved gjenopprette byens 500 år gamle bispesete, nedlagt i 1684, fnyste Fallize at «de godtfolk» skulle holdt fast på biskopene mens de hadde dem! En evt. luthersk Stavanger-biskop er og blir «kun en legmann som fører navnet biskop»! Fallizes råd er klart: Samtlige katolske bispedømmer fra middelalder-Norge består fremdeles kirke-

rettslig sett, så Stavangers innbyggere kan bare henvende seg til «sin rettmessige kirkelige foresatte, pave Leo XIII», så vil de uten synderlig besvær få seg en biskop med gyldig vigsel, som «i de gode gamle dage».

Hva Fallize ville sagt om en kvinnelig biskop, lar vi ligge; de velkjente katolske forbehold mot kvinner i vigslet tjeneste likeså. I stedet lar vi biskop Laila selv komme til orde. Det var Vingårdssøndag i den hjemlige lutherske liturgi på vigselsdagen med evangeliet om lik lønn for, etter vanlig menneskelig mål, ulik innsats. «I Guds rike lønnes det ikke etter prestasjoner. Der er det nåde for alle. For der råder en som i sin godhet er suveren,» forsikret biskop Laila i sin preken. «Lønningstimen er overraskelsens time. Rang og posisjon spiller ingen rolle. Det viktige er ikke at enkelte i lederposisjon hedres, men at vi alle hedrer hverandre. Skal vi først rangere, er altså de minste de største. Det er kanskje noe som er særlig verdt å merke seg for biskoper?» spurte biskop Laila. Smil og høylydt humring i forsamlingen, ifølge pressen. Klok og klar synes hun å være, biskop Laila av Tunsberg. Varmhjertet og omsorgsfull, sier de som kjenner presten Laila. Vi trenger henne.

Siden vi er inne på lønn: Hvem skulle ikke gjerne hatt en lukrativ strøjobb til den lille ekstra luksus? Eller ganske

enkelt til å holde seg kemner og utkaster fra livet i disse dager da fete strømregninger truer med å stjele både lørdagskos og ferietur fra mange. Men: Er man TV-kjendis, trenger man ikke 'strø' så mye for å holde både stil og standard, skjønner vi. Nyelig brettet Vårt Land ut hva det koster å leie et kjendisfjes – samt stemme – til å kaste glans over eller rufse opp (mangt på skjermen er rufsete for tiden!) firmafesten, svigermors bursdag eller lignende. Det var tall fra det heftige til det svimlende, og Vårt Land er overveldet, men bevarer fatningen: «Når TV-kjendiser kan heve 100.000 kroner i honorar for et kvarters strøjobb, forteller det oss to ting: At vi som folk er altfor opptatt av kjendiser, og at lønn ikke sier noenting om verdien av arbeidet.»

Fortreffelig! Særlig det om misforholdet mellom innsats og lønn, er balsam i våre ører, fast løsarbeider som vi er i et foretakende sugende avhengig av gratis good will. (NB. Vi klager ikke, konstaterer kun.) Og her er mer lindring fra VLs lederskribent: «Selv i samfunn der likhet og rettferdighet er høyt skattede verdier, er det pussig nok grobunn for å akseptere at enkelte hever honorarer som er helt hinsides det som kan forklares med at arbeideren er sin lønn verd.»

Her er det lite å tilføye. Det måtte da være et par utrops-tegn!!

Observatoria

REDAKSJON: Unni Klepper, Joynt (ansvarshavende redaktør),
Olav Egil Aune, May-Lisbeth Myrhaug, Brynjulv Norheim

FASTE MEDARBEIDERE: Bernt Eidsvig, Liv Greni, Gunnel Vallquist

REDAKSJONSRÅD: Liv Blikrud, Petter Bruce, Tove Bull,
Arne Fjeld o.p, Nils Heyerdahl, Ingrid Joys, Susanne Kjekshus Koch,
Pål Kolstø, Egil Mogstad, Else-Britt Nilsen o.p.

REDAKSJONENS ADRESSE: Akersveien 16, 0177 Oslo. Tlf.: 23 21 95 48 (redaksjonen)/
23 21 95 00 (ekspedisjon og adresseforandring). Fax.: 23 21 95 43. E-post: tidsskrifter@katolsk.no

ABONNEMENT: Årsabonnement kr. 220,- (Norge)/ kr. 230,- (øvrige europeiske land)/
kr. 250,- (andre verdensdeler). Bankgiro: 6022.20.13073

Design: Roger Jensen. Trykk: Viking Grafisk Digital AS

ISSN 0802-6726

**St.
OLAV**

BOKHANDEL AS

AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO

TLF 23 21 95 55 FAKS 22 36 02 63

E-post: bokhandel@katolsk.no

www.katolsk.no/bokhandel

ÅPNINGSTIDER: 10.00 – 17.00 (10.00 – 14.00)

**700 ÅR SIDEN DEN HL. BIRGITTA FØDSEL:
BIRGER BERGH: "HELIGA BIRGITTA. Åttebarnsmor och profet".**

Historiska media. Ib. Kr. 299,-

Birger Bergh, latinprofessor, har i mange år arbeidet med en vitenskapelig utgivelse av Birgittas skrifter. I denne boken presenterer han Birgitta i en mere populær form.

MERK: VI HAR OGSÅ ANNEN LITTERATUR, UTKOMMET I FORB. MED JUBILEET!

ELISABETH AASEN: "RENESSANSENS KVINNER".

Pax forlag. Ib. Kr.285,-

Handler om kvinner som markerte seg i Europa på 14 og 1500-tallet.
Boken er rikt og vakkert illustrert.

MARKUS KNAPP: "TRO KJÆRLIGHET EKTESKAP"

St. Olav Forlag. Ib. Kr. 298,-

H. Knapp undersøker i denne boken det bibelske grunnlaget for ekteskapet, den teologihistoriske utviklingen og Den katolske kirkes læremessige utsagn.

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Jeg hørte en gammel mann si:
Chicago er en vennlig by,
jeg bodde der for tyve år siden.
Han var en sliten mann som gikk med korte skritt
og hadde vært plaget av kolikkanfall i ungdommen,
nå smilte han uten bitterhet.

Senere hørte jeg
at han hadde bodd i byen
på samme tid som Al Capone
og jeg tenkte med meg selv:

Der godt folk ferdes,
der er Guds veier.

Fra *Salmer i atomalderen* av Matthías Johannessen
Gjendiktet fra islandsk av Knut Ødegård
Cappelen 2002